

**Stichting
Pensioenfonds
Huntsman Rozenburg**

Stichting Pensioenfonds Huntsman Rozenburg
Merseyweg 10, 3197 KG Botlek Rotterdam
Postbus 1020, 3180 AA Rozenburg
Telefoon: 0181 - 29 21 49
Telefax: 0181 - 29 39 18
www.pensioenfondshuntsman.nl

Ingeschreven in het Handelsregister van de
Kamer van Koophandel onder nummer 41125674

**Verslag over het boekjaar
1-1-2019 t/m 31-12-2019**

Inhoud

	Pagina
Bestuur en organisatie	5
Meerjarenoverzicht	7
Bestuursverslag	
Fondsspecifieke ontwikkelingen	9
Beleggingen	21
Fondsspecifieke ontwikkelingen beleggingen	22
Risicomanagementbeleid	24
Samenvatting actuariel verslag	30
Verantwoordingsorgaan	
Verslag van het Verantwoordingsorgaan over 2019	33
Reactie van het bestuur	34
Samenvatting visitatierapport 2019	35
Jaarrekening	
Balans per 31 december	42
Staat van baten en lasten	44
Kasstroomoverzicht	46
Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling	47
Gebeurtenissen na balansdatum	49
Financiering	50
Resultaatbestemming	50
Toelichting op de balans per 31 december	51
Toelichting op de staat van baten en lasten	57
Risicoparagraaf	61
Overige gegevens	
Actuariële verklaring	73
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	75
Bijlagen	
Overzicht belegd vermogen	83
Begrippenlijst	84

Bestuur en organisatie

Bestuur per 31 december 2019

*Namens de directie van
Huntsman Holland BV*

N. Mol (1958)	voorzitter
Vacature	
mw M. Aleman (1977)	

*Namens de Ondernemingsraad
van Huntsman Holland BV*

mw C.J. Paak (1965)
E. Maliepaard (1957)

Namens de gepensioneerden

G.C. Plaisier (1946)

Beleggingscommissie per 31 december 2019

B. de Jong (1961)	voorzitter
R.C. Godding (1970)	secretaris
E. Maliepaard (1957)	
P. Westland (1977)	

Pensioenbureau per 31 december 2019

R.C. Godding (1970)	manager Pensioenfonds
R. Brand (1960)	front-office

Verantwoordingsorgaan per 31 december 2019

J.C.P. Veerman (1946)	voorzitter
W.J. Veenendaal (1943)	secretaris
L.A.C. Thring (1960)	
mw A.C.J. Impens (1951)	

Organisatie per 31 december 2019

Administratie	AZL N.V.
Certificerend actuaris	Willis Towers Watson
Adviserend actuaris	Willis Towers Watson
Vermogensbeheer	NN Investment Partners (NNIP)
Accountants	EY Accountants LLP
Bankiers	CACEIS ING Bank

Meerjarenoverzicht

	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010
Aantallen										
Verzekerden										
Deelnemers	286	299	335	347	371	374	369	387	412	422
Gewezen deelnemers	438	477	496	509	524	559	605	631	667	728
Pensioengerechtigden	1.390	1.387	1.376	1.393	1.407	1.395	1.411	1.399	1.376	1.312
	2.114	2.163	2.207	2.249	2.302	2.328	2.385	2.417	2.455	2.462
Financiële gegevens (in duizenden euro)										
Technische voorzieningen voor risico pensioenfondsen										
Pensioenverplichtingen voor risico pensioenfondsen	512.266	458.680	453.662	468.618	447.376	439.579	378.724	399.646	374.236	343.467
Prepensioenverplichtingen ¹⁾	7	28	37	33	8	12	28	94	453	510
Technische voorzieningen voor risico deelnemers										
Pensioenverplichtingen voor risico deelnemers	0	2.427	2.585	2.807	2.877	2.984	2.467	2.328	1.944	1.910
Reserves										
Algemene reserve	105.261	79.244	105.746	73.261	58.200	64.450	59.815	26.406	8.731	30.421
Dekkingsgraad										
Aanwezige dekkingsgraad	120,5%	117,2%	123,2%	115,5%	112,9%	114,7%	115,8%	107%	102%	109%
Beleidsdekkingsgraad	119,5%	123,3%	121,2%	110,9%	114,1%					
Vereiste dekkingsgraad	116,6%	119,3%	118,9%	118,0%	119,9%	115,7%	118,3%	117,2%	117,8%	117,7%
Premiebijdragen	7.999 ²⁾	7.576 ²⁾	7.099 ²⁾	6.973 ²⁾	7.854 ²⁾	7.523	7.229	8.492 ³⁾	11.126 ⁴⁾	12.063 ⁵⁾
Uitkeringen	18.865	18.840	18.466	18.358	18.210	18.620	19.179	19.572	19.725	18.857
Beleggingen voor risico pensioenfondsen										
Belegd vermogen (excl. lopende intrest en liquide middelen)	614.922	533.687	556.577	537.374	500.056	499.647	434.385	421.371	379.984	370.020
Beleggingsopbrengsten	90.232	-9.962	29.179	48.453	12.217	77.505	25.534	54.732	18.478	33.613
Rendement op basis van total return	17,0%	-1,8%	5,6%	9,8%	2,5%	18,1%	6,2%	14,6%	5,2%	9,9%

1) Vanaf 2012 wordt hier alleen de voorziening voor ingegaan prepensioen opgenomen.

2) Dit betreft de feitelijke premie.

3) Inclusief 1 miljoen extra werkgeverspremie uit hoofde van herstelplan.

4) Inclusief 4 miljoen extra werkgeverspremie uit hoofde van herstelplan.

5) In 2010 € 5 miljoen extra werkgeverspremie uit hoofde van herstelplan.

Bestuursverslag

Fondsspecifieke ontwikkelingen

1. Missie, visie en strategie

Missie

De missie van Pensioenfonds Huntsman is:

Het betalen van nominale pensioenen zoals toegezegd in de pensioenopgave die deelnemers ontvangen en hiermee op pensioenvlak veiligheid, zekerheid en continuïteit bieden aan alle deelnemers en gepensioneerden.

Visie

De ambitie van het bestuur is een betrouwbaar pensioenfonds te zijn. Het bestuur wil zorgdragen voor een goede financiële beheersing en een evenwichtige afweging van de belangen van de betrokkenen nu en in de toekomst.

Vertrouwen van de deelnemers en gepensioneerden in het bestuur dat zijn taak serieus neemt en goed uitvoert, zien wij als een cruciale voorwaarde voor de continuïteit van het pensioenfonds.

Onze ambitie is dan ook om een pensioenfonds te zijn dat zijn betrouwbaarheid laat zien door goede financiële resultaten, transparante communicatie en een kostenbewust beleid.

De uitvoering van de pensioenovereenkomst moet correct en efficiënt gebeuren, en maatschappelijk verantwoord zijn.

Strategie

Om onze visie te bereiken hebben wij een strategie geformuleerd die bestaat uit de volgende punten.

- Ons beleid richt zich op voldoende rendement tegen aanvaardbare risico's. De risicohouding is behoudend, maar om de doelstelling van het pensioenfonds te halen kunnen risico's niet volledig uitgesloten worden. Het bestuur reduceert de kans op tekorten en verhoogt de kans op indexatie van pensioenen door actief risico management.
- Er wordt een verantwoord beleggingsbeleid gevoerd met expliciete aandacht voor afdekking van rente risico's, met behulp van een professionele externe partij en ondersteund door een onafhankelijke beleggingsadviseur.
- Om de kosten beheersbaar te houden hanteren we een kostenefficiënte werkwijze, met een uitbestedingsbeleid waarbij we kritisch zijn op de kwaliteit, kwantiteit en kosten van de uitbestedingspartners.
- Het pensioenfonds wil dicht bij de deelnemers en gepensioneerden staan. Aansprekende en persoonlijke communicatie is daarbij vanzelfsprekend. Ook als het gaat over risico's, rechten en koopkracht van deelnemers en gepensioneerden. Die communicatie is steeds vaker digitaal. Wij vinden het echter ook van groot belang de mogelijkheid te bieden tot een persoonlijk gesprek waarin de deelnemer zijn eigen situatie kan bespreken met een ter zake kundig persoon die de regeling goed kent.
- Het bestuur van het pensioenfonds vindt een goede relatie met de sponsor van groot belang voor het voortbestaan van het fonds en voert daarom regelmatig constructief overleg hierover.
- Om steeds fris en kritisch te kunnen reflecteren werkt het bestuur actief aan een goede relatie en interactie met het verantwoordingsorgaan.
- Het bestuur van het pensioenfonds hanteert de normen voor goed pensioenfondsbestuur.

2. Naleving wet- en regelgeving

Het bestuur is niet bekend met overtredingen van de wet- en regelgeving.

In 2019 zijn aan het pensioenfonds geen dwangsommen of boetes opgelegd. Er zijn door de toezichthouders De Nederlandsche Bank en/of de Stichting Autoriteit Financiële Markten geen aanwijzingen aan het fonds gegeven, noch is een bewindvoerder aangesteld of is bevoegdheidsuitoefening van organen van het fonds gebonden aan toestemming van de toezichthouder.

De code pensioenfonds wordt nagenoeg geheel nageleefd. Zaken waarvan Pensioenfonds Huntsman van de code afwijkt, zijn:

Norm 9: Het bestuur zorgt voor een noodprocedure om in spoedeisende situaties te kunnen handelen.

Er is geen aparte noodprocedure opgesteld, anders dan voor het geval van een crisissituatie. De lijnen tussen bestuursleden en uitvoerders zijn zo kort dat in een noodsituatie direct contact vanzelfsprekend is en snelle besluitvorming kan worden afgestemd.

Norm 28: Het eigen functioneren is voor het bestuur en voor het intern toezicht een continu aandachtspunt. Het bestuur en het intern toezicht evalueren in elk geval jaarlijks het eigen functioneren van het orgaan als geheel en van de individuele leden. Hierbij betrekken het bestuur en het intern toezicht één keer in de drie jaar een onafhankelijke derde partij.

De evaluatie van het functioneren van het bestuur gebeurt jaarlijks, maar niet elke twee jaar met een derde partij.

Conform de Code wordt over onderstaande normen specifiek gerapporteerd in het bestuursverslag:

Rapportagenorm	Voldoet het fonds aan de norm?	Vindplaats toelichting jaarverslag of website
Norm 5 Het bestuur legt verantwoording af over het beleid dat het voert, de gerealiseerde uitkomsten van dit beleid en de beleidskeuzes die het eventueel voor de toekomst maakt. Het bestuur weegt daarbij de verschillende belangen af van de groepen die bij het pensioenfonds betrokken zijn. Ook geeft het bestuur inzicht in de risico's van de belanghebbenden op korte en lange termijn, gerelateerd aan het overeengekomen ambitieniveau.	Ja	Het bestuur rapporteert in het bestuursverslag over het beleid dat het in 2019 voerde, de gerealiseerde uitkomsten van dat beleid en de beleidskeuzes die het bestuur maakte. Onder meer op basis van de haalbaarheidstoets.

Rapportagenorm	Voldoet het fonds aan de norm?	Vindplaats toelichting jaarverslag of website
<p>Norm 31 De samenstelling van fondsorganen is wat betreft geschiktheid, complementariteit, diversiteit, afspiegeling van belanghebbenden en continuïteit, vastgelegd in beleid. Zowel bij de aanvang van een termijn, als ook tussentijds bij de zelfevaluatie vindt een check plaats.</p>	Deels	<p>Het pensioenfonds kent een geschiktheidsplan. Het pensioenfonds beschikt niet over een specifiek diversiteitsbeleid. Het bestuur zorgt voor geschiktheid, complementariteit en continuïteit in het bestuur. Het houdt daarbij rekening met opleiding, achtergrond en persoonlijkheid. Diversiteit is in de samenstelling van het bestuur aanwezig, maar geen doel op zich. Het bestuur bestaat eind 2019 uit twee vrouwen en drie mannen. Het verantwoordingsorgaan bestaat eind 2019 uit een vrouw en drie mannen. Geen van de leden van het bestuur en verantwoordingsorgaan is onder de veertig jaar.</p>
<p>Norm 33 In zowel het bestuur als in het VO of het BO is er tenminste één vrouw en één man. Er zitten zowel mensen van boven als van onder de 40 jaar in. Het bestuur stelt een stappenplan op om diversiteit in het bestuur te bevorderen.</p>	Deels	<p>In het bestuur en VO zitten mannen en vrouwen maar geen leden jonger dan 40.</p>
<p>Norm 47 Het intern toezicht betreft deze Code bij de uitoefening van zijn taak.</p>	Ja	<p>De visitatiecommissie betreft de Code bij de uitoefening van haar taak en rapporteert hierover in de rapportage intern toezicht.</p>
<p>Norm 58 Het bestuur geeft publiekelijk inzicht in missie, visie en strategie.</p>	Ja	<p>In het bestuursverslag beschrijft het bestuur de missie, visie en strategie van het fonds.</p>
<p>Norm 62 Het bestuur legt zijn overwegingen omtrent verantwoord beleggen vast en zorgt ervoor dat deze beschikbaar zijn voor belanghebbenden.</p>	Ja	<p>Het bestuur licht in het hoofdstuk 'Vermogensbeheer' van het bestuursverslag overwegingen toe om maatschappelijk verantwoord te beleggen.</p>

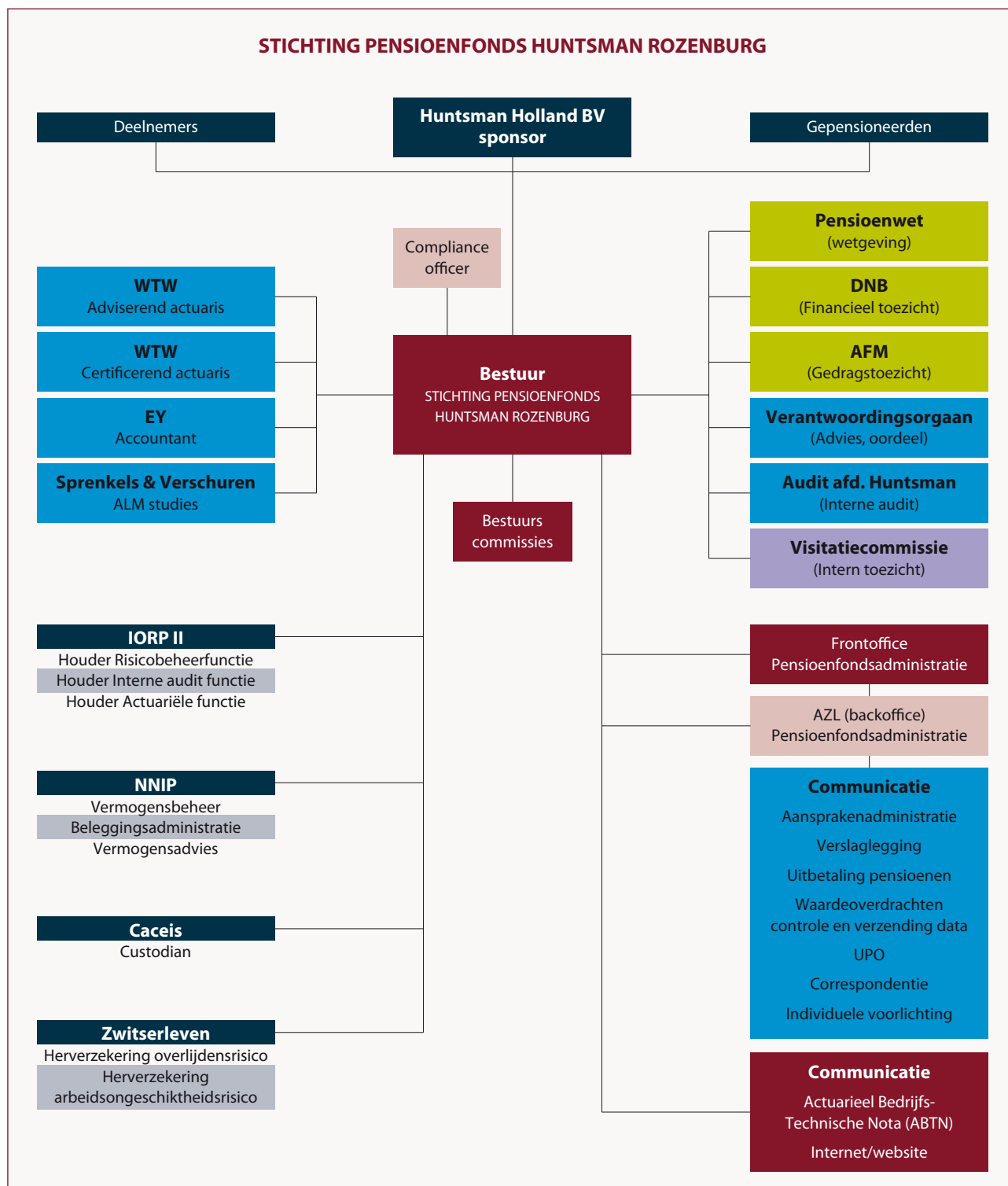
Rapportagenorm	Voldoet het fonds aan de norm?	Vindplaats toelichting jaarverslag of website
<p>Norm 64</p> <p>Het bestuur rapporteert in het jaarverslag over de naleving van de interne gedragscode (zoals bedoeld in de normen 15 en 16) en deze Code, net als over de evaluatie van het functioneren van het bestuur.</p>	Ja	In het bestuursverslag rapporteert de compliance officer over de naleving van de gedragscode. Het bestuur rapporteert in het bestuursverslag over de evaluatie van het functioneren van het bestuur.
<p>Norm 65</p> <p>Het bestuur zorgt voor een adequate klachten- en geschillenprocedure die voor belanghebbenden eenvoudig toegankelijk is. In het jaarverslag rapporteert het bestuur over de afhandeling van klachten en de veranderingen in regelingen of processen die daaruit voortvloeien.</p>	Ja	In het bestuursverslag wordt gerapporteerd over de behandeling van klachten en geschillen.

Het bestuur hanteert een gedragscode. Alle leden van het bestuur, beleggingscommissie, verantwoordingsorgaan, pensioenbureau en visitatiecommissie verklaren ieder jaar opnieuw schriftelijk zich te houden aan de gestelde gedragsregels.

Pensioenfonds Huntsman heeft een compliance officer benoemd. In 2019 heeft de heer Khogali, die tevens de compliance officer is van Huntsman Holland BV deze functie op zich genomen. De compliance officer is onder meer belast met de controle op de naleving van de gedragscode. Over 2019 heeft de compliance officer geen bijzonderheden geconstateerd.

3. Organisatie

Organogram

Een aantal van de aspecten uit het organogram worden toegelicht.

Bestuur, beleggingscommissie en pensioenbureau

Het bestuur van Stichting Pensioenfonds Huntsman Rozenburg heeft een paritair bestuursmodel en bestaat uit zes (6) personen. Daarvan zijn drie (3) bestuurders van werkgeverszijde, twee (2) van werknemerszijde en één (1) vertegenwoordiger namens de gepensioneerden.

Op 13 december 2019 is de heer Oostveen afgetreden als bestuurslid namens de werkgever in verband met pensionering. Zijn beoogd opvolger de heer Thring loopt reeds mee met de bestuursvergaderingen en na het afronden van de benodigde opleidingen zal zijn benoeming ter toetsing aan DNB voorgelegd worden.

Als lid van de beleggingscommissie heeft de heer Godding op 13 december 2019 de heer Oostveen opgevolgd.

Binnen het pensioenbureau heeft de heer Godding op 13 december 2019 de heer Oostveen opgevolgd als manager van het pensioenfonds. De heer Godding is geen bestuurslid.

Verantwoordingsorgaan

Het bestuur heeft een verantwoordingsorgaan ingesteld dat voldoet aan de Pensioenwet. De taken en bevoegdheden van dit orgaan evenals de samenstelling, benoeming en werkwijze zijn vastgelegd in de statuten van het fonds en het reglement van het verantwoordingsorgaan.

Voor het oordeel van het verantwoordingsorgaan over het gevoerde beleid in 2019 wordt verwezen naar pagina 33.

Visitatiecommissie

Naar aanleiding van de Wet Versterking Bestuur heeft het bestuur gekozen voor het paritaire bestuursmodel waarbij het Intern Toezicht jaarlijks uitgevoerd wordt door een visitatiecommissie. De visitatiecommissie heeft haar werk uitgevoerd in het vierde kwartaal van 2019 en het eindrapport besproken met het bestuur en het verantwoordingsorgaan in de vergadering van 10 december 2019. Een samenvatting van het visitatierapport vindt u terug op pagina 35 van het jaarverslag.

Sleutelfuncties

De IORP II wetgeving geldt vanaf januari 2019; volgens de nieuwe wet moeten er drie sleutelfuncties worden ingericht. Als houder van de actuariële functie is de certificerend actuaris aangewezen. De risicobeheerfunctie moet nog nader ingevuld worden. De beoogd houder is de heer Thring, die nu nog aspirant-bestuurslid is. Als houder van de interne audit functie is mevrouw Paak aangewezen (bestuurslid). De audits worden uitgevoerd door de audit-afdeling van Huntsman corporate in Brussel.

Interne audit

In 2019 is een eerste interne audit door de audit-afdeling van Huntsman uitgevoerd. Deze betrof de governance van het pensioenfonds. Er is een algemene beoordeling gedaan van de bedrijfsvoering, De conclusie is getrokken dat deze integer en beheerst gebeurt. Er zijn twee ondergeschikte bevindingen geconstateerd, waarvan de aanbevelingen inmiddels door het bestuur zijn opgevolgd. De sleutelfunctiehouder heeft de algehele indruk bevestigd die het audit-team heeft uitgesproken dat de organisatie en vastlegging aangaande het pensioenfonds goed is georganiseerd en gestructureerd.

Uitbestede werkzaamheden

Administratie

Als administrateur voor het pensioenfonds zorgt AZL N.V. (hierna: AZL) voor de pensioen- en deelnemersadministratie, de financiële administratie en de jaarverslaglegging.

De beleggingsadministratie vindt plaats bij Nationale Nederlanden Investment Partners (NNIP).

Vermogensbeheer

De vastrentende waardenportefeuille en de zakelijke waarden portefeuille zijn ondergebracht bij NN IP. CACEIS is als custodian aangesteld.

Advisering en certificering

In het verslagjaar zijn de adviserende actuariële werkzaamheden uitgevoerd door WillisTowersWatson (WTW) en de adviserende werkzaamheden op het gebied van beleggingen door NNIP.

De controle van de jaarrekening is toevertrouwd aan EY. De actuariële certificering is belegd bij WTW.

4. Fondsdocumenten

In het verslagjaar zijn de volgende fondsdocumenten gewijzigd:

ABTN:

De Actuariële Bedrijfstechnische Nota (ABTN) wordt jaarlijks door het bestuur geactualiseerd. In de bestuursvergadering van 10 december 2019 is de ABTN vastgesteld, waarbij de besluitvorming uit het verslagjaar 2019 is verwerkt. De herziene ABTN inclusief de bijlagen is ingediend bij DNB in december 2019.

In verslagjaar is het Financieel Crisisplan als bijlage van de ABTN uitgebreid met een analyse van de niet-financiële risico's. Ook het uitbestedingsbeleid is als bijlage aan de ABTN toegevoegd en de beleggingscyclus is geüpdatet.

Pensioenreglement:

In verslagjaar hebben geen wijzigingen van het pensioenreglement plaatsgevonden. Wel is per 1 januari 2020 het reglement aangepast nadat de werkgever met de vakbonden is overeengekomen dat het nabestaandenpensioen naar de toekomst toe alleen nog op risicobasis verzekerd wordt en dat de gegarandeerde indexatie van 25% van de Consumenten Prijs Index voor actieve deelnemers is komen te vervallen. Dit heeft een verlagend effect op de premie ten opzichte van 2019 van ca. € 1,4 miljoen.

Uitvoeringsovereenkomst:

De uitvoeringsovereenkomst is voor het laatst aangepast per 1 januari 2018.

5. Klachten en geschillen

Een deelnemer kan een klacht indienen als deze van mening is dat bij de uitvoering van de pensioenreglementen zijn rechten zijn geschaad, In 2019 zijn geen klachten ingediend.

6. Herstelplan

In 2019 was geen sprake van een herstelplan.

7. Verleende toeslagen

De indexatie is voorwaardelijk. Hiervoor heeft het pensioenfonds geen geld gereserveerd en wordt geen premie betaald. De voorwaardelijke indexatie wordt uit beleggingsrendement gefinancierd en kan alleen uitgekeerd worden als het pensioenfonds over voldoende financiële middelen beschikt. Gezien de financiële positie van het pensioenfonds kon er per 1 januari 2020 niet een volledige indexatie uitgekeerd worden.

Aan de actieve deelnemer is een indexatie uitgekeerd van 2,52%. De ontwikkeling van het prijsindexcijfer (CPI) alle bestedingen over oktober 2018 - oktober 2019 bedroeg 2,72%.

Voor de niet-actieven wordt over 2019 een voorwaardelijke indexatie toegezegd op basis van het afgeleide Consumenten Prijs Index (CPI) van oktober 2018 tot oktober 2019. Aan de niet-actieve deelnemer is een indexatie uitgekeerd van 1,61%.

De ontwikkeling van het afgeleide prijsindexcijfer over oktober 2019 - oktober 2019 bedroeg 1,73%.

8. Communicatie

8a. Uniform Pensioenoverzicht (UPO)

Jaarlijks verzendt AZL voor Stichting Pensioenfonds Huntsman Rozenburg het UPO aan de deelnemers van dit pensioenfonds.

De Autoriteit Financiële Markten (AFM) heeft aangegeven dat de UPO's tijdig aan de deelnemers verstrekt dienen te worden. Tijdig is in dit geval voor 1 oktober van elk jaar. In 2019 zijn de UPO's tijdig verstuurd.

8b. Communicatie naar betrokkenen

In 2019 is met de actieven en niet-actieven in het pensioenfonds gecommuniceerd over de ontwikkeling van de financiële positie van het pensioenfonds en de aan hen toe te kennen indexatie per 1 januari 2020. In de Nieuwsbrief voor gepensioneerden van december 2019 is aandacht gegeven aan de ontwikkeling van de stand van de beleidsdekkingsgraad. Tevens is aandacht besteed aan enkele kerncijfers van het pensioenfonds. De samenstelling van bestuur en verantwoordingsorgaan is besproken en uiteraard is gemeld welke indexatie er toegekend is per 1 januari 2020. Op de website is middels diverse artikelen aandacht gegeven aan verschillende aspecten van pensioen.

In 2019 heeft de jaarlijkse gepensioneerden dag wederom plaatsgevonden. Alle gepensioneerden en hun eventuele partners worden uitgenodigd om bijeen te komen voor een bijeenkomst waar de oud-collega's elkaar kunnen ontmoeten. Voor het bestuur een uitgelezen kans om te horen van de gepensioneerden wat er leeft en ook om het beleid van het bestuur toe te lichten tijdens de jaarlijkse speech aan de gepensioneerden.

In het vierde kwartaal heeft het pensioenfonds voorlichtingssessies gehouden voor actieve deelnemers over de wijzigingen die de werkgever per 1 januari 2020 wilde doorvoeren. Ook zijn deelnemers in de gelegenheid gesteld om in een persoonlijk gesprek met een medewerker van het pensioenbureau een toelichting te ontvangen op wat de veranderingen persoonlijk betekenden. Hier is door veel actieve deelnemers gebruik van gemaakt.

8c. Website

Deelnemers kunnen in een persoonlijke omgeving (Mijn Pensioencijfers) op de website van het pensioenfonds elektronisch hun persoonlijke pensioeninformatie bekijken en wijzigingen in hun persoonlijke situatie doorgeven. Er wordt ingelogd middels DigiD. Ook kunnen deelnemers middels de internettool 'Pensioenschets' op de website de (verwachte) inkomsten vergelijken met de (verwachte) uitgaven van een deelnemer. De Pensioenschets geeft de deelnemer op een speelse, laagdrempelige manier inzicht in de gewenste levensstandaard bij pensionering én of deze gewenste levensstandaard wel mogelijk is met de financiële middelen (zoals pensioen en AOW) die dan ter beschikking staan.

9. Collectieve waardeoverdracht

In 2019 heeft er een collectieve interne waardeoverdracht plaatsgevonden van oude spaarpensioenkapitalen naar reguliere aanspraken op ouderdomspensioen en nabestaandenpensioen in de pensioenregeling. Het betrof een gesloten regeling waar geen premie-inleg meer in plaatsvond. Deze spaarregeling was ondergebracht bij NNIP. In het kader van kostenbeheersing en administratieve vereenvoudiging is aan het Verantwoordingsorgaan voorgesteld deze kapitalen te integreren in de reguliere pensioenregeling. Het Verantwoordingsorgaan heeft positief advies gegeven. Nadat ook DNB aangegeven had geen bezwaar te hebben, zijn deelnemers schriftelijk geïnformeerd. Er zijn geen individuele bezwaren ontvangen. Daarna heeft de waardeoverdracht plaatsgevonden. Hiermee was circa € 2,7 miljoen gemoeid.

10. Geschiktheid en evaluatie

Het bestuur bespreekt éénmaal in de drie jaar of zoveel vaker als het bestuur daartoe aanleiding ziet het functioneren van ieder bestuurslid afzonderlijk. De evaluatie van een bestuurslid gebeurt in de laatste vergadering binnen zijn of haar zittingsperiode. In een besloten vergadering wordt het functioneren van het betreffende bestuurslid geëvalueerd. In de bestuursvergadering van 12 maart 2019 is het functioneren van een bestuurslid geëvalueerd. Het geëvalueerde bestuurslid is door de overige bestuursleden als geschikt beoordeeld om te kunnen functioneren in het bestuur.

In het verslagjaar is aandacht besteed aan de opleiding, deskundigheid en geschiktheid van de leden van het bestuur, het verantwoordingsorgaan en het pensioenbureau.

Op 15 en 16 april 2019 heeft het bestuur samen met de leden van het pensioenbureau en het verantwoordingsorgaan een opleiding gevolgd. Onder leiding van een externe deskundige is gesproken over het integraal risicomanagement proces en is een integrale risico analyse doorlopen. Ook is uitgebreid de ALM-studie besproken.

11. Premiebeleid

Voor de berekening van de te betalen premie wordt gebruik gemaakt van de gemiddelde rentetermijnstructuur per einde jaar over de afgelopen vijf (5) jaar.

De aldus berekende gedempte kostendeekkende premie voor 2020 bedraagt € 6,3 miljoen, ex ante bepaald. Deze premie is gelijk aan 31% van de som van de pensioengevende salarissen. Veruit het grootste deel van deze premie wordt door de werkgever betaald.

Circa 3% wordt door de werknemers betaald.

12. Haalbaarheidstoets

Pensioenfondsen dienen jaarlijks een haalbaarheidstoets uit te voeren die inzicht geeft in de samenhang tussen financiële opzet, het verwachte pensioenresultaat en de risico's die daarbij gelden. Bij de jaarlijkse haalbaarheidstoets wordt vanuit de feitelijke financiële positie van het fonds beoordeeld in hoeverre (nog) voldaan wordt aan de normering die het fonds gekozen heeft bij de laatste aanvangshaalbaarheidstoets. Het betreft hier:

- de ondergrens voor het verwachte pensioenresultaat op fondsniveau én
- de maximale afwijking van het pensioenresultaat in het slechtweersscenario ten opzichte van het verwachte pensioenresultaat.

Bovenstaande grenzen dienen te worden vastgelegd als onderdeel van de risicohouding van Pensioenfonds Huntsman. De grenzen gelden voor het pensioenresultaat op fondsniveau op basis van de uitkomsten van de haalbaarheidstoets over een periode van 60 jaar. Vóór de haalbaarheidstoets heeft Pensioenfonds Huntsman de methodiek voor bepalen van de ondergrenzen voor het pensioenresultaat bepaald. De uitkomsten van de haalbaarheidstoets dienen logischerwijs te voldoen aan deze grenzen. Jaarlijks wordt gemonitord in hoeverre deze uitkomsten nog aansluiten bij de oorspronkelijk gewekte verwachtingen. Indien de grenzen overschreden worden dan zal het bestuur hierover in overleg moeten treden met de sociale partners, om te bezien of maatregelen genomen dienen te worden.

Pensioenresultaat haalbaarheidstoets 2019	Gedefinieerde ondergrens	Resultaat h-toets	Voldaan?
Vanuit feitelijke dekkinggraad			
Verwachting (mediaan)	92%	97,6%	Ja
Maximale afwijking slecht weer t.o.v. mediane pensioenresultaat	22%	15,3%	Ja

Het verwachte pensioenresultaat in de jaarlijkse haalbaarheidstoets is in 2019 gelijk gebleven (97,9%) ten opzichte van 2018. Uit de uitkomsten blijkt dat Pensioenfonds Huntsman voor wat betreft het pensioenresultaat voldoet aan de gedefinieerde ondergrenzen. De relatieve afwijking (slecht-weersscenario t.o.v. verwachting) is consistent met het gedefinieerde beleid. De resultaten uit de haalbaarheidstoets 2019 overschrijden de vastgestelde grenzen niet. Het bestuur heeft de haalbaarheidstoets op tijd ingediend bij DNB.

13. Kosten pensioenfonds

Er wordt onderscheid gemaakt in de kosten van de uitvoering en de kosten van het vermogensbeheer.

13a. Uitvoeringskosten

De uitvoeringskosten van het pensioenfonds bedroegen € 846.000. In onderstaande tabel worden de kosten uitgesplitst naar de verschillende functies in het pensioenfonds.

Kosten uitvoering (in € 1.000)

Functie in het fonds	2019	2018
Bestuur en bestuursondersteuning (incl. opleidingen)	275	252
Administratie	298	348
Advies	95	71
Controle en verslaglegging	78	77
Toezicht (DNB + AFM)	31	33
Overig	69	66
	846	847

Het bedrag voor bestuursondersteuning betreft voor het overgrote deel de vergoeding voor het pensioenbureau, maar bevat ook kosten voor opleiding van bestuur en verantwoordingsorgaan. Deze kosten waren in het boekjaar hoger dan in 2018 omdat de nieuwe manager in het pensioenfonds ter inwerking reeds per 1 november was gestart.

De administratiekosten betreffen de vergoedingen voor de deelnemers-, financiële en uitkeringsadministratie. Deze kosten zijn fors lager dan in 2018 omdat toen sprake was van eenmalige kosten voor implementatie van de pensioenregeling per 1 januari 2018. De kosten voor controle en verslaglegging hebben betrekking op de accountantscontrole van het jaarverslag en de actuariële certificering.

De kosten voor adviezen en rapportages over het beleggingsbeleid zijn niet in bovenstaand overzicht opgenomen. Deze worden gerapporteerd als onderdeel van de vermogensbeheerkosten.

Kostenoverzicht

De uitvoeringskosten bedragen € 505 per persoon waarbij de actieve deelnemers en de gepensioneerden meegerekend zijn, maar niet de gewezen deelnemers. In 2018 was dit bedrag € 502. Hoewel de uitvoeringskosten ongeveer gelijk bleven stegen de kosten per persoon door een daling van het aantal deelnemers.

	2019	2018
Pensioenbeheer		
Kosten in euro's per deelnemer	€ 505	€ 502
Vermogensbeheer		
Kosten in % van het gemiddeld belegd vermogen (incl. transactiekosten)	0,43%	0,50%
Transactiekosten in % van het gemiddeld belegd vermogen	0,11%	0,09%

Percentages en cijfers worden op een later tijdstip aangepast. Dit betreft nog oude cijfers (voorgaand boekjaar)

13b. Kosten vermogensbeheer

In onderstaande tabel worden deze kosten uitgesplitst.

Kosten vermogensbeheer (in € 1.000)

Beleggingscategorie	Transactie-		Overig	Totaal
	Beheer	kosten		
Aandelen	530	338		868
Vastgoed	131	38		169
Vastrentend	797	290		1.087
Overlay	145	6		151
Bewaarloon			30	30
Fiduciair beheer			236	236
Totaal	1.603	672	266	2.541

Het gemiddeld belegd vermogen, berekend op maandbasis, over 2019 bedraagt € 594.521.000. De kosten van het vermogensbeheer in 2019 bedragen € 2.541.000. Dit is 0,43% van het gemiddeld totaal belegd vermogen. In 2018 was dit percentage 0,50%. Ten opzichte van het verslag over 2018 zijn dit jaar de kosten gedaald. De belangrijkste oorzaak hiervoor is de herschikking van de portefeuille, waarbij zowel minder in aandelen is belegd als binnen aandelen een goedkopere implementatie is gerealiseerd.

Transactiekosten zijn 0,11% van het gemiddeld totaal belegd vermogen. In 2018 was dit percentage 0,09%. Transactiekosten houden verband met de aan- of verkoop van beleggingsfondsen, individuele beleggingstitels en/of derivaten. De stijging werd veroorzaakt door de transitie binnen de aandelenportefeuille, wat enigszins werd gecompenseerd door lagere transactiekosten in de vastgoedportefeuille.

Het bestuur monitort jaarlijks hoe de kosten van het eigen pensioenfonds zich verhouden tot de kosten van vergelijkbare pensioenfondsen (peers). Daarbij wordt gebruik gemaakt van kostenbenchmarkonderzoeken uitgevoerd door Lane Clark & Peacock.

Het bestuur heeft geconcludeerd dat de kosten van het pensioenfonds niet significant verschillen van andere pensioenfondsen. Over de afgelopen jaren bezien liggen de kosten voor pensioenbeheer iets lager dan bij peers. Hoewel de kosten voor vermogensbeheer licht hoger waren dan bij peers stond daar ook een licht hoger rendement dan het universum tegenover.

Voor de aan- en verkoop van individuele beleggingstitels en derivaten zijn de transactiekosten op een schattingsmethodiek gebaseerd, omdat deze transactiekosten zijn inbegrepen in de transactieprijs. De bepaling van transactiekosten verschilt per type instrument. Hieronder worden de verschillende schattingsmethodieken in het kort toegelicht:

- Aandelen, Vastrentende waarden en OTC derivaten (FX spots en forwards/Interest Rente Swaps/futures) –In geval van aan- en verkoop van discretionaire aandelen en futures zijn de werkelijk door brokers in rekening gebrachte transactiekosten gerapporteerd. De impliciete kosten worden in overeenstemming met de PRIIPS methodologie berekend.
- Externe managers – In geval van externe mandaten worden de kosten opgevraagd bij de externe manager. Hierbij heeft NNIP expliciet gevraagd voor het aanleveren van data conform de PRIIPS methodologie.

14. Verzekerdenbestand

	Actieve ¹⁾ deelnemers	Gewezen deelnemers	Pensioen- gerechtigden
Stand per 31 december 2018	299	477	1.387
Mutaties door:			
Nieuwe toetredingen			
Ontslag met premievrije aanspraak	-11	11	
Waarde-overdracht		-3	
Ingang pensioen	-5	-44	87
Overlijden		-2	-75
Afkoop		-3	-3
Andere oorzaken	3	2	-6
Mutaties per saldo	-13	-39	3
Stand per 31 december 2019	286	438	1.390
Specificatie pensioengerechtigden		2019	2018
Ouderdomspensioen		933	936
Nabestaandenpensioen		457	451
Wezenpensioen		0	0
Totaal		1.390	1.387

1) Met betrekking tot de actieve deelnemers zijn 5 deelnemers in 2019 (gedeeltelijk) arbeidsongeschikt. In 2018 betrof dit 5 deelnemers.

Beleggingen

Macro economische ontwikkelingen 2019

De wereldeconomie liet in het grootste deel van 2019 een vertraging zien. Vooral de wereldhandel, de industriële productie en de investeringen stonden onder druk. In de VS bleef de arbeidsmarkt zich gedurende het hele jaar daarentegen redelijk tot goed ontwikkelen, waardoor ook de consumptiegroei nog op peil kon blijven. Pas in het vierde kwartaal leek de wereldeconomie voorzichtig uit te bodemen.

Voor een belangrijk deel werd de vertraging veroorzaakt door het drukkende effect op de bestedingen vanuit politieke onzekerheden. Daarbij ging het vooral om de handelsoorlog tussen de Verenigde Staten en China. Nadat beide landen over en weer importheffingen aankondigden, werd pas aan het einde van het jaar een eerste akkoord gesloten. De onrust is hiermee echter nog niet volledig verdwenen. De de-escalatie van het handelsconflict tussen de VS en China was goed nieuws voor de opkomende wereld, in het bijzonder voor de economieën in Oost-Azië. In Latijns-Amerika en het Midden-Oosten leiden protesten tot beleidsonzekerheid, met negatieve gevolgen voor de directe groeivoorzichten en kapitaalstromen. De zwakte van de valuta's in de betrokken landen maakt het voor centrale banken moeilijker om te blijven versoepelen. In Europa speelde vooral de discussie rond de Brexit. Met de komst van de nieuwe Britse premier Boris Johnson leek aanvankelijk het risico van een No Deal toe te nemen, maar met de ruime verkiezingswinst van de Conservatieven in december nam dit risico sterk af.

In reactie op de politieke onrust en om preventief negatieve macro gevolgen te voorkomen, stopte de Fed niet alleen met renteverhogingen, maar voerde zelfs drie renteverlagingen door. Aan het eind van zijn termijn vierde ook de vertrekkende voorzitter van de Europese Centrale Bank (ECB) Mario Draghi een nieuwe ronde van versoepeling door. Daarnaast probeerden ook Chinese beleidsmakers de handelsrisico's deels goed te maken met maatregelen die de binnenlandse vraag een impuls moesten geven.

Financiële markten 2019

De rentes op obligaties van ontwikkelde markten zijn in 2019 per saldo gedaald. Dit werd vooral veroorzaakt door per saldo zwakke macro cijfers, vrees voor een verdere groeivertraging vanwege de politieke onrust en de verwachting en daarna realisatie van extra steun van de centrale banken. De obligatierentes bereikten in augustus nieuwe dieptepunten. Zelfs zeer lange swap rates noteerden even onder de 0%. De afname van politieke risico's droeg daarna bij aan een opwaartse correctie van de rentes in het vierde kwartaal. De extra stimulansen vanuit het monetaire beleid betekende een belangrijke steun voor financiële markten. Aandelen stegen met meer dan 30% tot nieuwe recordhoogtes, ondanks economische, bedrijf- en politieke onzekerheid. De handelsspanningen hadden vooral een negatief effect op het beleggerssentiment voor opkomende landen. Per saldo bleven hierdoor aandelen opkomende markten duidelijk achter. Naast de relatief veilige staatsobligaties sloten ook bedrijfsobligaties en vastgoed het jaar met hoge rendementen af.

Vooruitzichten macro en markten in het teken van corona-pandemie en politieke ontwikkelingen

Begin 2020 is de wereld hard geraakt door de corona-pandemie. Dit brengt een majeur risico voor de wereldeconomie met zich mee. Een recessie lijkt onvermijdelijk. Hoe zich de wereldeconomie daarna gaat ontwikkelen, hangt sterk af van de snelheid waarin het normale leven weer kan worden hervat. De forse ingrepen van zowel overheden als centrale banken gericht op het indammen van liquiditeitsproblemen bij bedrijven kunnen een forse stijging van faillissementen dan voorkomen.

Daarnaast is de handelsonzekerheid een groot risico voor de macro-economische vooruitzichten, hoewel de eerste handelsafspraken tussen de VS en China een positief signaal afgeven. Hoe lang de groeiperiode van de Amerikaanse economie, nu al de langste in de moderne economische geschiedenis, zal aanhouden, hangt sterk af van politieke ontwikkelingen. Zelfs als president Trump de handelsvrede tot na de presidentsverkiezingen probeert te bewaren, kunnen de verkiezingen zelf voor veel volatiliteit zorgen.

Fondsspecifieke ontwikkelingen beleggingen

Strategie

De portefeuille is opgedeeld in een matching portefeuille en een return portefeuille. De matching portefeuille heeft tot doel het nominale renterisico van het pensioenfonds, dat ontstaat als gevolg van de invloed van het verloop van de rente op de nominale verplichtingen, voor 60% af te dekken. Eén en ander om zodoende een stabielere ontwikkeling van de financiële positie van het pensioenfonds te realiseren. Het doel van de return portefeuille is het op lange termijn creëren van additioneel rendement, om het mogelijk te maken de pensioenen (gedeeltelijk) aan te passen aan de ontwikkeling van inflatie.

Het bestuur heeft in 2019 een ALM-studie uitgevoerd in de eerste plaats om te bepalen of het strategisch beleggingsbeleid nog in overeenstemming is met de doelstellingen en risicohouding van het pensioenfonds. En in de tweede plaats zijn varianten onderzocht om te bepalen of een optimalisatie van de portefeuille tot betere uitkomsten leidt, gelet op de ambities en de risicohouding. Op basis van de ALM-studie is besloten de renteaafdekking gelijk te houden op 60% en de exposure naar aandelen strategisch met 5% af te bouwen.

In 2019 is de verdeling van de strategische portefeuille gewijzigd. De matching portefeuille is verhoogd naar 52,5% (2018: 47,5%) en de return portefeuille is verlaagd naar 47,5% (2018: 52,5%).

De matching portefeuille bestaat uit 10+ Euro staatsobligaties (26,5%), Duration Matching Fondsen inclusief liquiditeiten (17,7%) en Euro bedrijfsobligaties (8,3%). De return portefeuille bestaat uit aandelen (34,0%), return vastrentende waarden (9,0%) en niet beursgenoteerd vastgoed (4,5%).

In 2019 zijn binnen de aandelenportefeuille twee beleggingsfondsen toegevoegd die gebruik maken van een multi factor strategie. De nieuwe fondsen komen in de plaats van twee actieve multi manager fondsen (Europa en Noord Amerika), van twee actieve Japanse fondsen en een actieve fondsinvulling van aandelen hoog dividend. Na de implementatie begin 2019 bestaat de aandelenportefeuille ontwikkelde markten uit de twee multi factor beleggingen en passieve beleggingen in de regio's VS, Europa en de Pacific ex Japan.

De norm voor de afdekking van het renterisico op balans niveau bedraagt 60%. Gedurende het hele jaar waren de verschillen met deze norm zeer beperkt. Per ultimo van het verslagjaar bedroeg de afdekking van het renterisico op balans niveau 59,7%, 0,3%-punt lager dan de voornoemde strategische afdekking. Bij het beheer van de matching portefeuille bleef het Bestuur sturen op basis van economische realiteit. Hierdoor blijft de markwaarde van de verplichtingen op basis van de actuele rente bepalend voor het beheer van deze portefeuille en niet de Ultimate Forward Rate (UFR).

De afdekking van het valutarisico van beleggingen in Amerikaanse dollar en het Britse pond bleef gedurende het verslagjaar ongewijzigd op 75%. Het afdekkingspercentage van de Japanse yen werd van 50% verhoogd naar 75%. De afdekking van de Australische dollar is gestopt in 2019, gezien de zeer beperkte materialiteit en correlatie met andere vreemde valuta.

Beleggingsresultaten 2019

2019 was een uitstekend beleggingsjaar voor het pensioenfonds, dat is afgesloten met een rendement van 17,0%. Met een rendement in matching van 14,4% en in de returnportefeuille van maar liefst 19,9% is op alle vlakken een goed resultaat behaald. De hoge rendementen in matching betekenen uiteraard ook een stijging van de verplichtingen, waardoor de dekkingsgraad minder hard is gestegen dan op grond van het absolute rendement gedacht zou kunnen worden.

In relatieve termen bleef de portefeuille 1% achter bij de benchmark, ondanks goede outperformance in de portefeuilles Hoogrentende Waarden (+1,2%), Aandelen Opkomende Markten (+7,4%) en Aandelen Japan (+1,4%). De forse underperformance in de multifactor aandelenportefeuilles is hier debet aan (-6,4%), en het achterblijven van de matchingportefeuille bij de af te dekken verplichtingen (-0,7%). Dit laatste is vooral veroorzaakt door ontwikkelingen in de spread versus de swaprente in de staatsobligaties en bedrijfsobligaties.

De afdekking van het neerwaarts risico van vreemde valuta had gedurende het gehele verslagjaar een effect van -1,7%-punt op het resultaat van de return portefeuille.

Aan het einde van het verslagjaar was de beleggingsportefeuille als volgt samengesteld:

	Feitelijke weging	Strategische weging
Staatsobligaties 10+	24,6%	26,5%
Bedrijfsobligaties	8,2%	8,3%
Duration Matching Fondsen +Liquiditeiten	17,5%	17,7%
Totaal Matching Portefeuille	50,3%	52,5%
Vastrentende waarden return	9,1%	9,0%
Aandelen	35,4%	34,0%
Niet beursgenoteerd onroerend goed	5,1%	4,5%
Valuta afdekking	0,1%	0,0%
Totaal Return Portefeuille	49,7%	47,5%

Bron: NN Investment Partners

Verantwoord Beleggen

Vanuit de wet- en regelgeving die op het fonds als institutionele belegger van kracht is worden ook eisen gesteld aan de wijze waarop invulling wordt gegeven aan een verantwoord beleggingsbeleid. Zo volgt uit de Europese Shareholder Right Directive II (SRDII) dat in beleid dient te worden vastgelegd en gepubliceerd hoe het fonds als betrokken aandeelhouder zich opstelt (betrokkenheidsbeleid). Dit wordt enerzijds ingevuld door het aangaan van dialoog met ondernemingen waarin belegd wordt (engagement). Anderzijds wordt tijdens aandeelhoudersvergaderingen gestemd en op die manier invloed uitgeoefend.

Pensioenfonds Huntsman belegt niet zelf direct in aandelen, maar doet dit enkel via beleggingsfondsen die beheerd worden door gespecialiseerde vermogensbeheerders. Als participant in het beleggingsfonds is het pensioenfonds geen juridisch eigenaar van de aandelen die het beleggingsfonds aanhoudt. Het stembeleid van de vermogensbeheerder is dan ook van toepassing op deze aandelenbeleggingen. Ook voor het voeren van dialoog met ondernemingen wordt gebruik gemaakt van het betrokkenheidsbeleid van de vermogensbeheerders en voert het fonds niet zelf de dialoog met ondernemingen waarin is belegd. Het fonds doet jaarlijks op de website verslag van de uitvoering van dit beleid.

Stembeleid

Met de invoering in 2004 van de Nederlandse Corporate Governance Code is de aandacht voor corporate governance in Nederland sterk toegenomen. Ondernemingen zijn in toenemende mate aandacht gaan besteden aan het onderwerp goed ondernemingsbestuur. Van institutionele beleggers wordt sedertdien in toenemende mate verwacht dat zij zich opstellen als een betrokken aandeelhouder.

Ook het pensioenfonds onderkent het belang van goed bestuur bij de ondernemingen waarin wordt belegd. Het pensioenfonds is van oordeel dat bedrijven met aandacht voor goed ondernemingsbestuur, die bij de bedrijfsvoering de belangen van aandeelhouders en andere relevante stakeholders in ogenschouw nemen, uiteindelijk betere prestaties zullen leveren. Door actief gebruik te maken van het aan de aandelen verbonden stemrecht, kunnen aandeelhouders een positieve invloed uitoefenen op de corporate governance

van de betreffende ondernemingen en kunnen zij zich bijvoorbeeld uitspreken over de benoeming van nieuwe bestuurders en commissarissen, het beloningsbeleid van de ondernemingen en over wijzigingen van de statuten.

Aangezien het pensioenfonds geen eigen aandelenportefeuille bezit, maar belegt via beleggingsfondsen, is het fonds juridisch gezien geen eigenaar van de door deze beleggingsfondsen gehouden aandelen. Daarom kan het pensioenfonds geen rechtstreeks stemrecht uitoefenen. Tijdens aandeelhoudersvergaderingen van de ondernemingen waarin het Altis Europe Equity Fund en het Altis Multimanager North America Equity Fund belegt, wordt met ingang van september 2013 het stemrecht uitgeoefend door de beheerder van het fonds. De beheerder baseert zich daarbij op algemeen geaccepteerde corporate governance'best practices' en houdt zoveel mogelijk rekening met de lokale wet- en regelgeving van de landen waar de ondernemingen zijn gevestigd.

Tijdens aandeelhoudersvergaderingen van de vastgoedfondsen waarin het pensioenfonds belegt, laat het pensioenfonds zich vertegenwoordigen door de fiduciair beheerder. In bijzondere gevallen zal de fiduciair beheerder vooraf contact opnemen met het fondsbestuur om het stemgedrag af te stemmen.

Risicomanagementbeleid

De risicohouding geeft weer in hoeverre het pensioenfonds bereid is beleggingsrisico's te lopen om de doelstelling van het pensioenfonds te realiseren. Voor de korte termijn komt de risicohouding tot uitdrukking in de stand van het vereist eigen vermogen (zie ook hieronder). Voor de lange termijn komt de risicohouding tot uitdrukking in zogenaamde ondergrenzen die in het kader van de haalbaarheidstoets zijn geformuleerd. Deze ondergrenzen hebben met name betrekking op het te realiseren pensioenresultaat inclusief waardeversteviging.

Het bestuur heeft samen na overleg met het verantwoordingsorgaan, gehoord de werkgever en de vakbonden de risicohouding van het pensioenfonds bepaald. In samenspraak zijn de voorkeuren voor verwachte pensioenresultaten en daarbij horende risico's vastgesteld. Dit is gebeurd aan de hand van een aantal concrete vragen over onderwerpen die voor de verzekeren en de werkgever van belang zijn. Bij ieder onderwerp is nagegaan welke situatie het beste past bij het pensioenfonds. De haalbaarheid van het beleid wordt jaarlijks getoetst met een lange-termijnprognose en met de berekening van het vereist eigen vermogen.

Uit het in 2015 gevoerde overleg met de sociale partners is vastgesteld dat de risicohouding 'behoudend' is. De risicobereidheid is daarmee als laag te kwalificeren.

In de risicoanalyse zijn acties gedefinieerd op basis waarvan het risicomanagement verder wordt versterkt. De risico's zijn nader gespecificeerd. Het pensioenfonds onderscheidt de volgende risicocategorieën met beheersingsmaatregelen:

- Solvabiliteitsrisico;
- Andere risico's:
- Inflatierisico;
- Sponsorrisico;
- Omgevingsrisico;
- Uitbestedingsrisico's;
- IT risico;
- Integriteitsrisico;
- Juridische risico's.

Deze worden hierna achtereenvolgens behandeld.

Solvabiliteitsrisico

Het belangrijkste risico voor het fonds betreft het solvabiliteitsrisico, ofwel het risico dat het fonds niet beschikt over voldoende vermogen ter dekking van de pensioenverplichtingen.

De solvabiliteit wordt gemeten zowel op basis van algemeen geldende normen als ook naar de specifieke normen welke door de toezichthouder worden opgelegd. Indien de solvabiliteit van het fonds zich negatief ontwikkelt, bestaat het risico dat er geen ruimte beschikbaar is voor eventuele indexatie over de opgebouwde aanspraken en ingegane pensioenen. In het uiterste geval kan het noodzakelijk zijn dat het fonds verworven pensioenaanspraken en pensioenrechten moet verminderen. De gemeten solvabiliteit ultimo 2019 is het VEV berekend op € 84.859, zijnde 16,6% van de totale voorziening pensioenverplichting. De aanwezige dekkingsgraad was op 31 december 2019 hoger dan het VEV.

Het solvabiliteitsrisico bestaat uit de volgende risicocategorieën:

- Renterisico (S1);
- Aandelen- en vastgoed risico (S2);
- Valuta risico (S3);
- Grondstoffenrisico (S4);
- Kredietrisico (S5);
- Verzekeringstechnisch risico (S6);
- Liquiditeitsrisico (S7);
- Concentratierisico (S8);
- Operationeel risico (S9);
- Actief beheer risico (S10).

De eerste 6 genoemde risico's en het actief beheer risico (S10) zijn in de berekening van het vereist vermogen gekwantificeerd op basis van het standaardmodel. Liquiditeitsrisico's, concentratierisico en operationeel risico zijn conform het standaardmodel op 0 gezet. Hieronder volgt een toelichting per risico. Operationeel risico is een breed begrip en wordt verder uitgesplitst naar diverse risico categorieën bij "niet financiële risico's".

Alle genoemde bedragen onder S1 t/m S10 gelden per 31 december 2019.

Renterisico (S1)

Een belangrijk risico voor het pensioenfonds is het renterisico. De hoogte van de Voorziening Pensioenverplichtingen (VPV) is mede afhankelijk van de stand van de marktrente. Een lagere marktrente resulteert in een hogere VPV, en daarmee in een lagere dekkingsgraad, en omgekeerd. Bij een rentedaling nemen de bezittingen minder hard toe dan de VPV. De rente wordt bepaald door externe economische ontwikkelingen en het monetair beleid van de Europese Centrale Bank. Het vereist eigen vermogen voor dit risico (S1) is bepaald op € 5.655.000.

Aangezien de toeslagen bij het pensioenfonds uit de beleggingsopbrengsten dienen te komen omvat het beleggingsrisico zowel de kans dat de pensioentoezeggingen slechts deels of in het geheel niet nagekomen kunnen worden (solvabiliteitsrisico) en de kans dat er niet of slechts deels een toeslag kan worden toegekend (toeslagenrisico). Bij de vaststelling van het beleggingsbeleid dient er rekening mee te worden gehouden dat wijzigingen in het beleid tegengestelde effecten kunnen hebben op het toeslagenrisico en het solvabiliteitsrisico. Het minimaliseren van het solvabiliteitsrisico leidt veelal tot een kleinere kans op indexatie, terwijl het maximaliseren van de kans op indexatie veelal leidt tot een verhoging van het solvabiliteitsrisico.

De voordelen van renterisicoafdekking (meer zekerheid) en de nadelen (minder of langdurig laag rendement) zijn door het bestuur zorgvuldig afgewogen. Het beleid is om het renterisico voor 60% af te dekken.

Aandelen- en vastgoed risico (S2)

Door fluctuaties op de financiële markten kan de waarde van de beleggingen dalen en daarmee de dekkingsgraad. Bij een daling van de marktprijzen dalen de bezittingen, wat, bij een gelijkblijvende VPV, een negatief effect heeft op de dekkingsgraad. Marktprijzen worden bepaald door externe economische ontwikkelingen. De beleggingsportefeuille bestaat voor een substantieel deel uit aandelen (beleggingsfondsen). De aandelenbeleggingen zijn wereldwijd gespreid. Het vereist eigen vermogen voor dit risico (S2) is bepaald op € 64.443.000.

Uit de risicoanalyse is naar voren gekomen dat het aandelenrisico een van de grootste risico's is, na toepassing van de beheersingsmaatregelen die het fonds heeft genomen. Het pensioenfonds neemt beleggingsrisico om de deelnemers uitzicht te kunnen blijven geven op een waardevast pensioen en om buffers te kunnen opbouwen voor onvoorziene risico's. Het bestuur maakt een continue afweging tussen een waardevast pensioen en het zekerstellen van de nominale pensioenen. De omvang van het aandelenrisico dient derhalve in verhouding te staan met het renterisico.

Valutarisico (S3)

Door fluctuaties van valuta kan de waarde van de beleggingen dalen en daarmee de dekkingsgraad. In beginsel is dit risico hoog. Het wordt beheerst door de beleggingen in niet-eurolanden te beperken en het valutarisico voor beleggingen in Amerika, Engeland en Japan voor 75% deel af te dekken. De beleggingen in de matchingportefeuille luiden allemaal in euro's. Het vereist eigen vermogen voor dit risico (S3) bedraagt € 18.098.000.

Grondstoffenrisico (S4)

Fondsen die beleggen in grondstoffen (commodities) lopen het risico dat de waarde van deze beleggingen daalt. Het fonds belegt niet in grondstoffen.

Kredietrisico (S5)

Kredietrisico komt tot uitdrukking in de rentemarge van kredieten, de zogenaamde creditspread. Dit is het verschil tussen het effectieve rendement op een verzameling kasstromen waarvan de uitkering afhangt van de kredietwaardigheid van tegenpartijen en het rendement op dezelfde verzameling kasstromen als die met volledige zekerheid tot uitkering zouden komen. Door een wijziging van de rentemarge, wijzigt de waarde van de beleggingen. Vooral een verslechterd vooruitzicht van de economische groei in bepaalde landen is oorzaak van kredietrisico. Door de verslechterde kredietwaardigheid van landen (onder AAA) is het risico van de obligatieportefeuille vergroot. Het vereist eigen vermogen voor dit risico (S5) is bepaald op € 23.305.000.

Voor zover dat binnen de grenzen van het beleggingsbeleid past, maakt het fonds gebruik van financiële derivaten voor het afdekken van het renterisico en het valutarisico. Eventuele posities die voortvloeien uit de derivatentransacties moeten passen binnen de beleggingsrestricties die het pensioenfonds overeen is gekomen met de vermogensbeheerder. Derivaten hebben als voornaam risico het kredietrisico (het risico dat tegenpartijen niet aan hun betalingsverplichtingen kunnen voldoen). Dit risico wordt beperkt door alleen transacties aan te gaan met goed te boek staande partijen, en zoveel mogelijk te werken met onderpand.

Verzekeringstechnisch risico (S6)

Het verzekeringstechnisch risico manifesteert zich in een verkeerd premie- en reserveringsbeleid, veroorzaakt door onjuiste aannames omtrent de bestandsontwikkeling of gebruik van onrealistische of verouderde grondslagen. Het pensioenfonds zegt onder andere pensioenen toe ingeval van overlijden of arbeidsongeschiktheid (premiëvrijstelling). Indien meer pensioen moet worden toegezegd dan verwacht, door meer overlijdens- of arbeidsongeschiktheidsgevallen, dan neemt de VPV toe en daalt de dekkingsgraad. En als de levensverwachting toeneemt, moet het pensioenfonds langer pensioen uitkeren. Het pensioenfonds heeft het overlijdens- en arbeidsongeschiktheidsrisico door middel van een zogenaamde stoploss-verzekering herverzekerd. Het vereist eigen vermogen voor dit risico (S6) is bepaald op € 14.920.000.

Liquiditeitsrisico (S7)

Indien het fonds niet over voldoende liquide middelen beschikt, kan het niet aan zijn betalingsverplichtingen voldoen. Hierdoor moeten wellicht beleggingen met verlies worden verkocht, wat een negatieve invloed heeft op de dekkingsgraad. Er zijn in het fonds voldoende liquide beleggingen, die onmiddellijk zonder waardeverlies te gelde kunnen worden gemaakt om een eventuele onvoorziene uitstroom van geldmiddelen te financieren. Het vereist eigen vermogen voor dit risico (S7) is derhalve op nul gesteld.

Concentratierisico (S8)

In het verleden is geconstateerd dat het concentratierisico door de spreiding van de beleggingen niet materieel is. De omstandigheden zijn in de tussentijd niet gewijzigd. Het pensioenfonds is niet blootgesteld aan één specifieke risicocategorie. Het vereist eigen vermogen voor dit risico (S8) is derhalve op nul gesteld.

Operationeel risico (S9)

De niet financiële risico's, waarvan het operationele risico het belangrijkste is, worden beheerst door een adequate administratieve organisatie en interne controle, het vier ogen principe, checks and balances en door het stellen van hoge kwaliteitseisen aan de uitvoeringsorganisatie. Het vereist eigen vermogen voor het operationeel risico (S9) is derhalve op nul gesteld.

Actief-beheerrisico (S10)

Actief beheer heeft betrekking op de ruimte die aan de vermogensbeheerder wordt geboden om af te wijken van de strategisch nagestreefde portefeuille. Het pensioenfonds belegt voor een groot deel passief waarbij een vaste index wordt gevolgd, alleen als er toegevoegde waarde wordt verwacht in een bepaalde beleggingscategorie kan gekozen worden voor actief beheer. De tracking error is laag. Het vereist eigen vermogen voor dit risico (S10) bedraagt € 4.904.000.

Diversificatie-effect

De benodigde buffer per risicocategorie is vastgesteld op basis van het afzonderlijke risico. De benodigde buffer voor alle risicocategorieën tezamen (op totaalniveau) is lager dan de som van de benodigde buffers per afzonderlijk risico. Dit komt omdat er bij de vaststelling van het vereist vermogen verondersteld wordt (conform het standaardmodel) dat de risico's onafhankelijk zijn van elkaar met uitzondering van een correlatie tussen de risico's op het gebied van rente (S1), zakelijke waarden (S2) en krediet (S5). Het verschil tussen de benodigde buffer op totaalniveau en de som van de benodigde buffers voor elk van de afzonderlijke risico's is gepresenteerd onder de term diversificatie.

Andere risico's

Inflatierisico

Het bestuur van het fonds heeft de ambitie om de pensioenen jaarlijks te verhogen aan de hand van de prijsinflatie. De mate waarin dit kan worden gerealiseerd is afhankelijk van de ontwikkelingen in de rente, het beleggingsrendement, inflatie en demografie. De afgelopen jaren heeft het pensioenfonds niet volledig kunnen indexeren. Per 1 januari 2020 is niet volledig geïndexeerd.

Sponsorrisico

Het pensioenfonds heeft een directe economische en contractuele band met de werkgever als sponsor van het pensioenfonds. Deze afhankelijkheid vertaalt zich in risico's voor het pensioenfonds, de zogenaamde sponsorrisico's. Voorbeelden van sponsorrisico's zijn onder meer: faillissementsrisico, betalingsonmacht van de sponsor veroorzaakt door negatieve ontwikkelingen bij de sponsor, financieringsrisico, beëindiging van de relatie met de sponsor en belangenverstrengeling tussen het pensioenfonds en de sponsor. Meer specifiek zit het risico in de bijdrage ter dekking van de uitvoeringskosten die onderdeel uitmaakt van de premie.

Omgevingsrisico

Hieronder worden risico's verstaan als gevolg van externe veranderingen die impact kunnen hebben op het draagvlak van het pensioenfonds en de reputatie. Gedacht kan worden aan veranderingen in wet- en regelgeving of veranderingen in de relatie tussen sponsor en werknemers.

Uitbestedingsrisico's

Het bestuur heeft onder behoud van zijn verantwoordelijkheden een aantal werkzaamheden structureel uitbesteed. De uitbesteding van werkzaamheden aan een derde partij heeft tot gevolg dat het bestuur geen directe gezagsverhouding heeft met de personen die bij de derde partij feitelijk en dagelijks zijn belast met de uitvoering van die werkzaamheden. Het bestuur heeft voorts geen rechtstreeks zicht op en voert geen directe controle uit op administratieve processen, zoals uitbetaling van pensioenen, pensioenberekeningen e.d. Het bestuur erkent voorts dat aan de uitbesteding het risico is verbonden van discontinuïteit van de dienstverlening door AZL N.V. en NNIP.

Bij alle uitbestedingsactiviteiten conformeert het fonds zich volledig aan de regelgeving van DNB op het gebied van uitbesteding. Het fonds beschikt voor iedere extern uit te voeren activiteit over een uitbestedingsovereenkomst die voldoet aan het bij of krachtens artikel 34 van de PW bepaalde. In voorkomende gevallen worden met de uitvoerende organisatie nadere afspraken omtrent procedures, processen, informatieverstopping en te leveren diensten vastgelegd in een Service Level Agreement (SLA). In een SLA worden tenminste ook afspraken vastgelegd over de administratieve organisatie, de autorisatie en procuratiessystemen en de interne controle van de uitvoerende organisatie.

Voor wat betreft de uitbestedingsrisico's kan worden opgemerkt dat het bestuur overleg heeft gevoerd met AZL N.V. en NNIP over de dienstverlening inclusief de SLA. Om aan de behoefte van het bestuur aan zekerheid en daarmee aan kwaliteitsgaranties tegemoet te komen, hebben beide partijen ervoor gekozen om gecertificeerd te worden volgens de richtlijnen van ISAE 3402.

Voor de meest relevante processen is een beschrijving van de AO/IB opgesteld, die heeft geleid tot een beschrijving van de beheersingsmaatregelen voor de betreffende processen.

Voorts wordt het bestuur door middel van periodieke rapportages van zowel de uitvoeringsorganisatie alsmede van externe adviseurs in staat gesteld de risico's en fondssituatie goed te monitoren.

IT risico

De informatietechnologie is een belangrijke risicocategorie voor pensioenfondsen. Omdat het merendeel van de fondsen de IT hebben uitbesteed, is dit risico voor een deel tot een uitbestedingsrisico verworden. Dit geldt ook voor Stichting Pensioenfonds Huntsman Rozenburg. Het pensioenfonds beschikt ook over een eigen IT-beleid.

Integriteitsrisico

DNB verstaat hieronder het risico dat de integriteit van het pensioenfonds dan wel het financiële stelsel wordt beïnvloed als gevolg van niet integere, onethische gedragingen van de organisatie, medewerkers dan wel van de leiding, een en ander in het kader van wet- en regelgeving en maatschappelijke en door het fonds opgestelde normen. Bij de beheersing van dit risico kan gedacht worden aan onder meer gedragscodes en procesmatige waarborgen.

Stichting Pensioenfonds Huntsman Rozenburg heeft een gedragscode en een compliance beleid. Beide zijn een wettelijke verplichting en DNB ziet actief toe op naleving. DNB toetst voorts nieuwe bestuursleden.

Juridische risico's

Een pensioenfonds loopt het risico in rechte aangesproken te worden. Ten einde dit risico te beperken kan het fonds maatregelen treffen. Eén risico is dat het fonds niet voldoet aan wet- en regelgeving. Een ander risico is dat men als fondsbestuurder in persoon kan worden aangesproken. Een derde risico betreft het niet in voldoende mate vorm geven aan consistent beleid, dit maakt het fonds kwetsbaar indien het hierop wordt aangesproken. Een vierde risico betreft het niet of onduidelijk communiceren naar partijen. Een vijfde risico betreft aansprakelijkheid door het niet of niet goed uitvoeren van werkzaamheden door partijen die het fonds heeft ingehuurd.

Met betrekking tot bovengenoemde risico's heeft het bestuur de volgende maatregelen genomen:

- Er is een bestuurdersaansprakelijkheidsverzekering afgesloten.
- Het fonds ziet erop toe dat besluitvorming consistent en goed gedocumenteerd plaatsvindt. Deze documentatie zorgt ervoor dat ook derden de inhoud en werking van dit beleid kunnen volgen.
- Het fonds bewaakt de wettelijk verplichtte communicatiemomenten.
- Met alle ingehuurde partijen zijn contractuele afspraken gemaakt. Partijen dienen regelmatig te rapporteren over het wel of niet voldoen aan de gemaakte afspraken. Daar waar mogelijk heeft het pensioenfonds activiteiten gescheiden ondergebracht, waardoor er een mechanisme ontstaat van controle van de ene door de andere partij.

Jaarlijks vinden er controles plaats door de actuaire en de accountant op de technische voorziening respectievelijk de jaarrekening van het fonds. In het algemeen, draagt het bestuur er zorg voor dat zij voldoende kennis en kunde bezit om haar verantwoordelijkheid te kunnen dragen.

Risico's zijn evenwel nooit helemaal uit te sluiten. Door een actief risicomanagement probeert het bestuur de kans op tekorten te verminderen en ervoor te zorgen dat de grootste risico's niet tegelijk kunnen voorkomen. Jaarlijks wordt de risicoanalyse gemonitord om zeker te stellen dat alle risico's op de meest optimale manier worden beheerst.

Samenvatting actuariel verslag

Vermogenspositie

In duizendtallen	2019	2018
Aanwezig vermogen ¹⁾	617.534	540.379
Technische voorzieningen	512.273	461.135
Aanwezig vermogen voor risico fonds	617.534	537.952
Technische voorzieningen voor risico fonds	512.273	458.708
Aanwezige dekkingsgraad	120,5%	117,2%
Beleidsdekkingsgraad	119,5%	123,3%
Vereiste dekkingsgraad	116,6%	119,3%
Minimaal vereiste dekkingsgraad	104,1%	104,0%

In totaal zijn de technische voorzieningen voor risico fonds met € 53,565 miljoen toegenomen.

Daarnaast is het vermogen voor risico fonds in het verslagjaar met € 79,582 miljoen gestegen. Het pensioenfonds heeft een positief resultaat behaald van € 26,017 miljoen. Hierdoor is het eigen vermogen gestegen tot € 105,261 miljoen.

De beleidsdekkingsgraad per 31 december 2019 komt per saldo 3,8%-punt lager uit.

De kostendekkende en gedempte premie 2019 zijn als volgt samengesteld:

	Kostendeckende premie	Gedempte kostendeckende premie
Actuariel benodigd	6.773	6.355
Opslag in stand houden vereist vermogen	1.307	1.227
Opslag voor uitvoeringskosten	89	89
Totaal	8.169	7.671

De kostendeckende premie wordt berekend op basis van rentetermijnstructuur waarop ook de technische voorziening wordt berekend, echter per 1 januari van het boekjaar.

De gedempte kostendeckende premie wordt berekend op basis van de gemiddelde rentetermijnstructuur per 31 december over de afgelopen 5 jaar.

1) *Totaal activa minus kortlopende schulden en overlopende passiva.*

De feitelijke premie over 2019 is als volgt samengesteld:

	Feitelijke premie
Actuarieel benodigde koopsom (gedempte kostendekkende premie)	7.671
Vrijval rekening en risico deelnemers t.b.v. ingegane pensioenen	151
	7.822
Premie voor opbouw extra vrij vermogen	177
Totaal	7.999

De over 2019 feitelijke ontvangen premie van 7.999 is inclusief een bedrag van 151 dat betrekking heeft op vrijval rekening en risico deelnemers ten behoeve van ingegane pensioenen.

Vooruitblik 2020

Begin 2020 is de pensioensector hard geraakt door de uitbraak van het coronavirus. Dit geldt eveneens voor Pensioenfonds Huntsman. In maart 2020 heeft het bestuur maatregelen genomen om het fonds goed door deze crisis te leiden.

Er is besloten geen fysieke vergaderingen meer te laten plaatsvinden. Daarnaast heeft de beleggingscommissie wekelijks vergaderd om de stand van zaken te bespreken. De prioriteit van het bestuur is, naast het borgen van de continuïteit, gericht op (a) de veiligheid van de medewerkers van onze uitbestedingspartijen, (b) het waarborgen van de maandelijkse pensioenuitkeringen en (c) het monitoren van de beleggingen van het fonds. De uitbestedingspartijen hebben alle maatregelen genomen om te zorgen dat medewerkers grotendeels vanuit huis de dienstverlening kunnen waarborgen. De maandelijkse pensioenuitkeringen worden verzorgd door AZL en zullen normaal gecontinueerd kunnen worden. Het coronavirus is van grote invloed op de financiële markten. In het eerste kwartaal van 2020 zijn de aandelenbeurzen met ongeveer 20% gedaald. Ook is in dezelfde periode de rente onder druk komen te staan. Beide ontwikkelingen hebben de dekkingsgraad van Pensioenfonds Huntsman fors doen dalen. Inmiddels wordt duidelijk dat het coronavirus in 2020 een zware stempel zal drukken op de economische ontwikkelingen. Het bestuur zal zich het komend jaar ten volle inzetten om de belangen van de deelnemers ook in deze onzekere tijden zo goed mogelijk te waarborgen. Vanwege de aanhoudende onzekerheden ten aanzien van de ontwikkeling van de rente en de effectenbeurzen is het niet mogelijk een betrouwbare inschatting te maken van de effecten van de crisis op de financiële prestaties en positie van het fonds voor de rest van 2020.

Het verslag van het bestuur is vastgesteld te Rozenburg d.d. 11 juni 2020

Het Bestuur,

N. Mol

E. Maliepaard

G.C. Plaisier

mw. C.J. Paak

mw. M. Aleman

Verantwoordingsorgaan

Verslag van het Verantwoordingsorgaan over 2019

Taak en werkwijze.

Het is de taak van het Verantwoordingsorgaan (VO) om het door het PF-bestuur gevoerde beleid te toetsen. Het VO doet dit onder andere door in een gesprek met het PF-bestuur alle genomen besluiten te behandelen en vast te stellen of deze passen in het geformuleerde beleid. In het bijzonder wordt hierbij nagegaan of het PF-bestuur bij het nemen van zijn besluiten op evenwichtige wijze rekening heeft gehouden met de belangen van alle betrokken partijen te weten de actieven, de slapers, de pensioengerechtigden en de werkgever. Het Verantwoordingsorgaan kijkt ook naar de beleidsvoornemens voor de toekomst en naar hoe het bestuur denkt om te gaan met toekomstige ontwikkelingen. Het Verantwoordingsorgaan heeft daarnaast een adviserende taak, waarbij het vooral gaat om de essentiële beleidsterreinen voor de belanghebbenden zoals het premie-, en communicatiebeleid en over de samenstelling van de Visitatiecommissie.

Het VO kwam in het verslagjaar 2019 zesmaal in vergadering bijeen, met het pensioenfondsbestuur of een delegatie daarvan. Er vond een gesprek plaats met de Visitatiecommissie en het VO was aanwezig bij de presentatie van het rapport van deze commissie. Voorts volgde het VO gedurende twee dagen samen met het pensioenfondsbestuur een cursus, die met name gericht was op integraal risicomanagement.

Ook vond een gesprek plaats n.a.v een voorgenomen kapitaaloverdracht uit de Premieovereenkomst naar het Huntsman pensioenfonds

Bij het opstellen van zijn oordeel heeft het VO gebruik gemaakt van de volgende documenten:

Het concept certificeringsrapport, het concept accountantsrapport, de overzichten van de besluiten die het PF bestuur nam in zijn vergaderingen in 2019 en bestuursverslagen.

Adviesaanvraag Kapitaaloverdracht

Aan het VO werd om instemming gevraagd tav een voorgenomen conversie van kapitaal uit de Premieovereenkomst naar het Huntsman pensioenfonds. Deze kapitaaloverdracht naar het fonds geeft, naar verwachting, voor de deelnemers uitzicht op meer zekerheid van een hoger rendement.

Het VO heeft zich uitvoerig laten voorlichten en heeft zich overtuigd van de juistheid van dit voornemen en heeft unaniem besloten tot een positief advies.

Samenstelling VO

- R. Kleijburg-Hanssen namens de actieven
- W. Veenendaal namens de gepensioneerden.
- A. Impens namens de gepensioneerden.
- J. Veerman namens de gepensioneerden (tevens voorzitter)

De manager van Stichting Pensioenfonds Huntsman, de heer P. Oostveen, heeft eind 2019 het fonds verlaten ivm bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd.

De heer L. Thring is gevraagd plaats te nemen in het bestuur in 2020.

De Ondernemingsraad is verzocht een nieuwe kandidaat voor te dragen als vertegenwoordiger namens de actieven .

Bevindingen.

Het VO is verheugd dat de resultaten van het fonds zodanig zijn ,dat op 1 januari 2020 kon worden overgaan tot (nagenoeg) volledige indexatie.

De Visitatiecommissie was in het algemeen positief in haar rapport over het Huntsman pensioenfonds en hoe haar bestuur voldoet aan wet- en regelgeving . Er zijn geen belangrijke afwijkingen geconstateerd. Daarnaast doet de VC enkele positieve ondersteunende suggesties

Zo beveelt de commissie o.a aan om (periodiek) de effectiviteit te onderzoeken van de pensioenfondscommunicatie naar de belanghebbenden. Deze aanbeveling wordt ook door het VO van harte ondersteund.

Oordeel.

Het Verantwoordingsorgaan is van mening dat, voor zover het dat heeft kunnen beoordelen, het bestuur zijn taken in 2019 naar behoren heeft uitgevoerd.

Het Verantwoordingsorgaan:

J. Veerman

W. Veenendaal

L. Thring

A. Impens

Dit verslag is opgesteld op 26 februari 2020.

Reactie van het bestuur

Het bestuur dankt het Verantwoordingsorgaan voor haar constructieve bijdrage in 2019. De aanbeveling om de effectiviteit van de pensioencommissie te onderzoeken neemt het bestuur ter harte.

Samenvatting visitatierapport 2019

Deze rapportage bevat de bevindingen van de visitatiecommissie (hierna: VC) naar aanleiding van het onderzoek naar het functioneren van het bestuur van de Stichting Pensioenfonds Huntsman Rozenburg (hierna: het fonds) over de periode 1 oktober 2018 tot 1 oktober 2019. De taak van de VC bestaat uit het toezicht houden op het beleid van het bestuur van het fonds, op de algemene gang van zaken in het fonds en het toezien op adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging door het bestuur. De VC volgt bij het uitvoeren van haar rol de toezichtcode van de Vereniging Intern Toezichthouders Pensioensector (hierna: VITP).

Opdracht en specifieke aandachtspunten

Op voorstel van de VC heeft het bestuur de VC de opdracht gegeven om voor deze visitatie, naast de voormelde wettelijke taken, als specifieke onderwerpen aandacht te besteden aan:

- de werking in de praktijk van de sleutelfuncties en de bijbehorende rapportages. Loopt de governance daarom heen goed?
- het integriteitsbeleid en de SIRA, met aandacht voor de relatie bestuur-sponsor op elementen van belangenverstrengeling
- de voorbereiding op een nieuw pensioencontract c.q. het pensioenakkoord. Hoe gaat men daarmee om? Is er aanleiding in verband daarmee (nogmaals) de risicobereidheid te onderzoeken?
- De totstandkoming/vastlegging van besluiten
- in hoeverre men (operationele) maatregelen heeft getroffen in het kader van een no-deal Brexit, of tenminste dit onderwerp ter sprake is gekomen.

Functioneren van de governance

De VC heeft vastgesteld dat de organen naar behoren zijn ingericht en functioneren en statutair/organisatorisch verankerd zijn. De reglementen zijn op orde. Het bestuursmodel is adequaat voor het fonds.

De benodigde aanpassingen in het bestuursmodel met de voorgestelde invulling van de sleutelfuncties als uitvloeisel van de implementatie van IORP II is adequaat en praktisch, en sluit aan bij de aanwezige deskundigheden. DNB heeft echter nog geen toetsing gedaan van de betrokken functiehouders. Een en ander laat zich goed inpassen binnen het huidige bestuursmodel. Het verdient aandacht dat wanneer bestuurders sleutelfunctiehouders zijn er een rapportage- c.q. escalatieverplichting ontstaat naar het intern toezicht.

AANBEVELING

Besteed bijzondere aandacht aan de rapportage- en escalatielijnen van IORP II.

Functioneren van het bestuur

De VC is van oordeel dat het bestuur goed functioneert. Het bestuur komt regelmatig bijeen, in de vergadering komen de relevante onderwerpen tijdig aan de orde. De vergaderingstukken zijn goed voorbereid, duidelijk en voor zover de VC kan overzien tijdig beschikbaar. De opkomst tijdens de vergaderingen is goed en uit de interviews –ook met derden die aanzitten bij vergaderingen– is de VC gebleken dat alle bestuursleden voldoende deelnemen aan de discussies in de bestuursvergaderingen en in de commissievergaderingen. Ook is zichtbaar dat eenieder een voldoende deskundige inbreng heeft, die strookt met de scores in het deskundigheidsplan.

Op zich is de continuïteit in het bestuur gewaarborgd, waarbij tijdig is voorzien in het invullen van de drie functies die Peter Oostveen vervult (bestuurder, lid beleggingscommissie en manager bestuursbureau). De VC acht het daarbij een goede zaak dat er een scheiding tussen zijn rol als uitvoerder en als bestuurder is gemaakt.

AANBEVELING

Geen

Beleid van het bestuur

De VC is van oordeel dat het beleid goed op orde is. De vastlegging van de missie, visie, strategie, risicohouding en het beleid is in de abtn goed leesbaar en in grote lijnen beschreven. Het beleid is daarmee in overeenstemming en is op een enkel punt na (zie hierna) consistent en consequent. De te doorlopen jaarlijkse beleggingscyclus en het overzicht met de taken en verantwoordelijkheden van de diverse partijen betrokken bij het vermogensbeheer worden in voldoende mate beschreven.

Het bestuur voert een no nonsens beleid waarbij men het niet beter wil weten dan de markt en de koers van de sociale partners –onder andere tot uitdrukking komend in de overeengekomen versobering van de pensioenregeling– loyaal uitvoert, ook al was de aankondiging van de sponsor om op premie te willen besparen een nieuw geluid.

Men gaat vooralsnog uit van de toewijding van de sponsor en dus de continuïteit van dit fonds, maar realiseert zich dat de bestaanshorizon toch onverwacht kort kan worden. Dit mede omdat een voortbestaan als volkomen gesloten fonds, gezien de steeds toenemende regeldruk en daarmee samenhangende kosten, niet realistisch wordt bevonden.

Het bestuur heeft op grond van de in mei 2019 gehouden ALM-studie besloten enigszins te derisken door het aandeel zakelijke waarden met 5%-punten te verlagen. De VC acht dit goed afgewogen, evenwichtig en verdedigbaar. Het verlies aan upward potentieel weegt niet op tegen de gewenste zekerheid.

De vrij grote bandbreedtes van plus en min 12,5%-punten tussen de matching- en returnportefeuille zijn inconsistent met de risicomijdende houding. Het bestuur wil die nu heroverwegen.

AANBEVELING

Doe eens “vingeroefeningen” over het voortbestaan als volkomen gesloten fonds, bijvoorbeeld met daarop aangepaste parameters van de ALM (actieve deelnemers na x jaar op nul), en met smallere bandbreedtes voor de matching- en returnportefeuille.

Algemene gang van zaken in het fonds

Door de lean and mean opzet van de organisatie van het fonds en de persoonlijke betrokkenheid van bestuur en bestuursondersteuning is er sprake van een informele werksfeer gericht op efficiëntie, goede onderlinge communicatie en transparantie. Daarmee loopt de algemene gang van zaken op rolletjes, ook al zijn er wel eens rimpelingen in de uitvoering zoals met brieven aan deelnemers die te laat komen of onjuiste informatie bevatten. Dat wordt dan snel met AZL recht getrokken.

De implementatie van IORP II vertoonde door de onduidelijke opstelling van DNB ook wat rimpelingen, maar het raamwerk en de personele invulling ligt nu klaar ter goedkeuring. De werking in de praktijk kan nog niet helemaal worden overzien op deze korte termijn. De eerste interne audit was adequaat en to the point. Daardoor kreeg de vraag naar de bestuurlijke continuïteit de aandacht die het verdient.

De VC is van oordeel dat het bestuur voldoende ‘in control’ is en voldoende countervailing power heeft ten aanzien van de externe partijen. De bestuursondersteuning is op orde en de uitbestedingsrelaties zijn goed geregeld en worden voldoende gemonitord door het bestuur.

AANBEVELING

Geen

Adequate risicobeheersing

De VC heeft vastgesteld dat de risicohouding voor de lange termijn door het bestuur is uitgewerkt en jaarlijks wordt gezien met behulp van de haalbaarheidstoets. De risicohouding voor de korte termijn (bandbreedte voor VEV) is niet expliciet in de abtn uitgewerkt, maar is inmiddels wel onderdeel van het beleid. Het bestuur heeft de 'three lines of defence' niet expliciet vastgelegd maar past het 'three lines of defence principe' wel impliciet toe. Het bestuur heeft aangegeven dat vastlegging hiervan zal plaatsvinden bij de herziening van de abtn eind 2019. De VC vindt dat er in de afgelopen periode belangrijke stappen zijn gezet op het gebied van risicomanagement.

AANBEVELING

Geen

Evenwichtige belangenafweging

De VC is van oordeel dat het fonds voldoende aandacht besteedt aan de evenwichtigheid van haar beleid voor alle deelgroepen van belanghebbenden. Dit blijkt onder andere uit de conclusies die men uit de ALM heeft getrokken en uit de wijze waarop de Collectieve waardeoverdracht vanuit de DC naar de DB-regeling heeft plaatsgevonden. Het afschaffen van de vaste indexatie voor actieven is aanleiding om opnieuw te kijken naar het evenwicht in de verdeling van overrendementen. Aan de ene kant moet dit besluit van de sociale partners in beginsel loyaal worden uitgevoerd, aan de andere kant roept dit de vraag op of en hoe de evenwichtigheid niet in het gedrang komt binnen de mogelijkheden en verantwoordelijkheden van het fonds. Het bestuur geeft blijk daar oog voor te hebben. De VC constateert dat er sprake is van terughoudendheid ten aanzien van de inhoudelijke beoordeling van de door sociale partners overeengekomen wijzigingen van de regeling. De vraag wat een versobering van het pensioenbudget is, wordt strikt gescheiden van de vraag hoe men op evenwichtige wijze uitvoering kan geven aan de regeling.

AANBEVELING

Geen

Communicatie

De VC heeft vastgesteld dat de communicatie veel aandacht van het bestuur heeft en dat de follow up daarvan door het bestuursbureau uitstekend is; zij is dan ook van oordeel dat de communicatie goed op orde is. Een permanente communicatiecommissie als apart fondsorgaan lijkt daarom niet nodig. Wel zou overwogen kunnen worden voor ieder jaar een communicatieplan als apart beleidsdocument op te stellen.

Ook zou –de VC herhaalt dit– periodiek de effectiviteit van de communicatie onderzocht moeten worden (norm 26 Code Pf).

AANBEVELING

Meet –al is het steekproefsgewijs– de effectiviteit van de communicatie eens.

Naleving Code Pensioenfondsen

Het bestuur volgt in beginsel de Code Pensioenfondsen, maar meent dat het proportioneel en doelmatig is voor het fonds om op bepaalde punten af te wijken, zonder dat dit ieder jaar uitvoerig wordt gemotiveerd. Gezien de algemene gang van zaken binnen het fonds en de overige bevindingen kan de VC dit billijken. Dat neemt niet weg dat het streven om volledig aan de Code te voldoen aanleiding zou moeten zijn om bijvoorbeeld toch eens een zelfevaluatie onder externe begeleiding te houden of de effectiviteit van de communicatiemiddelen te meten.

AANBEVELING

Motiveer duidelijker per geval waarom van de Code wordt afgeweken en of er het streven is daaraan op enig moment of periodiek wel te voldoen.

Cultuur en gedrag

De VC is op grond van de uitkomsten van de zelfevaluatie, de bestudeerde stukken en de gevoerde gesprekken van oordeel dat bestuursleden op een respectvolle wijze met elkaar omgaan en het bestuur als team goed functioneert. Het bestuur is voldoende autonoom. Dit wordt door externe partijen die in vergaderingen aanwezig zijn ook expliciet bevestigd. Dat geeft ook de VC comfort.

AANBEVELING

Geen

Specifieke onderwerpen

In de voorgaande paragrafen zijn voor en groot deel reeds de bevindingen over de specifieke onderwerpen te lezen. De VC geeft hier een samenvatting.

De werking in de praktijk van de sleutelfuncties en de bijbehorende rapportages. Loopt de governance daarom heen goed?

IORP II is goed verankerd in de governance en een en ander functioneert voor zover nu kan worden overzien naar behoren. Er moet echter nog meer ervaring worden opgedaan. De eerste rapportage Interne Audit ziet er goed uit en is to the point. Wel ontbreekt nog een drie jaren plan.

Het integriteitsbeleid en de SIRA, met aandacht voor de relatie bestuur-sponsor op elementen van belangenverstrengeling.

Er is geen specifieke SIRA, maar er is voldoende oog voor de mogelijke sponsordruk en daarbij spelende elementen van belangenverstrengeling of belangenconflicten.

De voorbereiding op een nieuw pensioencontract c.q. het pensioenakkoord. Hoe gaat men daarmee om? Is er aanleiding in verband daarmee (nogmaals) de risicobereidheid te onderzoeken?

Er is een uitgebreide sessie met uitstekende documentatie over het nieuwe pensioenakkoord geweest waarbij men alle ins en outs uitvoerig heeft besproken. Met enige nuchterheid wacht men de verdere ontwikkelingen af. De VC heeft daar alle begrip voor. Het beleid is gericht op verder derisken. In dat verband zou een nader onderzoek naar de risicobereidheid en de gevolgen van het pensioenakkoord voor dit fonds en haar deelnemers nuttig kunnen zijn. Want onder met pensioenakkoord gaan deelnemers verplicht meer risico lopen. Ook de invaarproblematiek kan daarbij betrokken worden (willen de deelnemers hun bestaande aanspraken wel invaren?).

De totstandkoming/vastlegging van besluiten.

Besluiten komen zorgvuldig tot stand, de vastlegging in de notulen van de bestuursvergadering blijft wat lapidair zonder uitvoerig de gehouden discussies te beschrijven. Dat kan het zicht op de evenwichtige belangenafweging wat vertroebelen, maar het VC heeft begrip voor de werkwijze van het fonds in dezen. De notulen van de beleggingscommissie zijn uitgebreider en geven een goed beeld van de discussie en afwegingen.

In hoeverre heeft men (operationele) maatregelen getroffen in het kader van een no-deal Brexit, of tenminste dit onderwerp ter sprake is gekomen.

Dit onderwerp is uitvoerig ter sprake gekomen en men heeft met alle betrokken uitbestedingspartners overleg gehad over de te nemen maatregelen. Daaruit heeft het bestuur het comfort verkregen dat men voldoende is voorbereid op elke vorm van Brexit.

AANBEVELINGEN

- Overweeg een specifieke SIRA in te voeren met dashboard en fonds specifieke integriteitsrisico's.
- Overweeg een risicobereidheidsonderzoek onder deelnemers, specifiek gericht op het nieuwe pensioenakkoord.

Opvolging eerdere aanbevelingen VC

Het bestuur neemt de aanbevelingen van de VC serieus en monitort de opvolging consequent. In het bestuursverslag zou het bestuur aan kunnen geven op welke punten zij af wil gaan wijken van de aanbevelingen. Ook de verantwoording naar het VO kan explicieter. De VC neemt overigens aan dat het bestuur zijn reactie op de aanbevelingen van de VC wel gedeeld heeft met het VO.

AANBEVELING

Neem in het bestuursverslag op wat met (eerdere) aanbevelingen is gedaan (comply or explain) en documenteer de verantwoording daarover aan het VO beter/zichtbaarder.

De visitatiecommissie:

Mr. P.J.M. Akkermans (voorzitter)

dhr. A.J.M. Jansen AAG

dhr. L.A. Leo MBA, CEFA

10 december 2019

Jaarrekening

Balans per 31 december

(na resultaatverdeling; in duizenden euro)

Activa	2019	2018
Beleggingen voor risico pensioenfondsen [1]		
Onroerende zaken	31.465	29.726
Zakelijke waarden	218.838	194.017
Vastrentende waarden	344.719	304.450
Derivaten	911	370
Overige beleggingen	19.552	6.611
	615.485	535.174
Beleggingen voor risico deelnemers [2]		
Zakelijke waarden	0	870
Vastrentende waarden	0	1.356
Overige beleggingen	0	201
	0	2.427
Vorderingen en overlopende activa [3]		
Lopende intrest en nog te ontvangen dividend	2.386	2.627
Overige vorderingen	449	1.847
	2.835	4.474
Liquide middelen [4]	573	463
	618.893	542.538

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de balans, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Passiva	2019	2018
Stichtingskapitaal [5]	1	1
Algemene reserve [6]	105.260	79.243
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds [7]	512.273	458.708
Voorziening pensioenverplichtingen voor rekening en risico deelnemers [8]	0	2.427
Kortlopende schulden en overlopende passiva [9]	1.359	2.159
	618.893	542.538

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de balans, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Staat van baten en lasten

(in duizenden euro)

	2019	2018
Beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfondsen [10]		
Directe beleggingsopbrengsten	6.104	6.309
Indirecte beleggingsopbrengsten	84.308	-15.944
Kosten van vermogensbeheer	-180	-327
	90.232	-9.962
Beleggingsopbrengsten voor risico deelnemers [11]	377	-28
Premiebijdragen van werkgevers en werknemers [12]	7.160	8.073
Onttrekking beleggingen voor risico deelnemers t.b.v. inkoop rechten [13]	-2.804	-130
Saldo van overdrachten van rechten [14]		
Overgenomen pensioenverplichtingen	3	164
Collectieve overdracht (spaarkapitalen)	2.727	0
Overgedragen pensioenverplichtingen	-436	-33
	2.294	131
Pensioenuitkeringen [15]	-18.865	-18.840

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de staat van baten en lasten, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

	2019	2018
Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds		
Pensioenopbouw	-5.313	-5.170
Indexering en overige toeslagen	-8.443	-8.036
Benodigde intrest	1.062	1.164
Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten	19.685	19.647
Wijziging marktrente	-59.686	-16.409
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	-1.420	-353
Verhoging pensioenleeftijd 68	0	-8
Wijziging overlevingstafel en ervaringssterfte	0	2.264
Wijziging reservering niet-opgevraagd pensioen	174	32
Overige mutatie voorziening pensioenverplichtingen	376	1.860
	-53.565	-5.009
Mutatie voorziening voor risico deelnemers [16]		
Pensioenspaarkapitalen	2.427	158
Herverzekering [17]		
Premies herverzekering	-42	-48
Uitkeringen uit herverzekering	-351	0
	-393	-48
Pensioenuitvoerings- en administratiekosten [18]	-846	-847
Saldo van baten en lasten	26.017	-26.502
Bestemming van het saldo		
Algemene reserve	26.017	-26.502

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de staat van baten en lasten, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Kasstroomoverzicht

(in duizenden euro)

	2019	2018
Pensioenactiviteiten		
Ontvangsten		
Bijdragen van werkgevers en werknemers	7.848	7.182
Wegens overgenomen pensioenverplichtingen	2.881	373
	10.729	7.555
Uitgaven		
Pensioenen en afkopen	-18.865	-18.832
Wegens overgedragen pensioenverplichtingen	-436	-33
Premies herverzekering	-50	-60
Pensioenuitvoerings- en administratiekosten	-882	-1.017
	-20.233	-19.942
Beleggingsactiviteiten		
Ontvangsten		
Directe beleggingsopbrengsten	6.345	6.259
Verkopen en aflossingen beleggingen	190.178	39.755
Overige	108	0
	196.631	46.014
Uitgaven		
Aankopen beleggingen	-187.104	-32.809
Kosten van vermogensbeheer	87	-593
Overige	0	-165
	-187.017	-33.567
Mutatie geldmiddelen	110	60
Saldo geldmiddelen 1 januari	463	403
Saldo geldmiddelen 31 december	573	463

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Algemeen

Toepassing richtlijnen voor de jaarverslaggeving

Stichting Pensioenfonds Huntsman Rozenburg heeft bij de samenstelling van dit jaarverslag de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving en BW2 Titel 9 toegepast. Alsmede de richtlijnen voor jaarverslaggeving (RJ), waarvan in het bijzonder RJ610.

Waardering

Algemene grondslagen

Alle activa en passiva zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde, tenzij hierna een andere waarderingsgrondslag wordt vermeld. Voor kortlopende vorderingen en schulden wordt de nominale waarde geacht een redelijke benadering te zijn van de reële waarde.

Vreemde valuta

Activa en verplichtingen in vreemde valuta's worden omgerekend naar euro tegen de reële koers per balansdatum. Baten en lasten voortvloeiende uit transacties in vreemde valuta's worden omgerekend tegen de koers per transactiedatum.

Beleggingen

De beleggingswaarde voor risico pensioenfonds wordt vastgesteld op transactiedatum. Participaties in beleggingsinstellingen ten behoeve van de pensioenkapitaalrekeningen worden gewaardeerd tegen de beurswaarde per 31 december van het verslagjaar. Deze beleggingen worden aangehouden voor rekening en risico van de deelnemer, hetgeen weerspiegeld wordt in de Voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers (Pensioensparen).

Onroerende zaken

De ter beurze genoteerde aandelen in vastgoedbeleggingsfondsen worden gewaardeerd tegen de beurswaarde ultimo boekjaar. De niet ter beurze genoteerde fondsen worden gewaardeerd tegen actuele waarde, zijnde de intrinsieke waarde ultimo boekjaar, waarbij de onderliggende beleggingen zijn gewaardeerd op marktwaarde.

Zakelijke waarden

De ter beurze genoteerde aandelen worden gewaardeerd tegen de beurswaarde ultimo boekjaar. De niet ter beurze genoteerde fondsen worden gewaardeerd tegen hun actuele waarde, zijnde de intrinsieke waarde ultimo boekjaar, waarbij de onderliggende beleggingen zijn gewaardeerd op marktwaarde.

Vastrentende waarden

De ter beurze genoteerde obligaties worden gewaardeerd tegen de beurswaarde ultimo boekjaar. De niet ter beurze genoteerde fondsen worden gewaardeerd tegen hun actuele waarde, zijnde de intrinsieke waarde ultimo boekjaar, waarbij de onderliggende beleggingen zijn gewaardeerd op marktwaarde.

Derivaten

Beleggingen in beursgenoteerde derivaten worden gewaardeerd tegen de op 31 december bekende marktprijzen. Beleggingen welke onderhands zijn gekocht, waarvoor geen directe marktwaardering beschikbaar is, worden gewaardeerd op basis van actuele marktparameters. Bij de berekening van de waarde van swaps wordt de Eonia curve toegepast. RJ 610 schrijft voor dat derivaten met een negatieve waarde op de passiva zijde van de balans moeten worden weergegeven.

Algemene reserve

Het jaarlijkse resultaat volgens de rekening van baten en lasten wordt toegevoegd aan de algemene reserve.

Voorziening pensioenverplichtingen

De voorziening pensioenverplichtingen is gewaardeerd op actuele waarde (marktwaarde). De actuariële berekening van de voorziening pensioenverplichtingen per 31 december 2019 is gebaseerd op de door DNB beschikbaar gestelde rentetermijnstructuur. De voorziening pensioenverplichting is berekend op basis van de Prognosetafel AG2018. Er wordt rekening gehouden met het verschil in overlevingskansen tussen de pensioenfondspopulatie en de gehele bevolking door toepassing van de fondsspecifieke ervaringssterfte. Dit is een leeftijdsafhankelijke vermenigvuldigingsfactor waarmee de overlevingskansen worden aangepast.

Er wordt tot de pensioendatum gerekend met het onbepaalde partnersysteem en een partnerfrequentie van 100%. Er wordt een leeftijdsverschil van drie jaar tussen man en vrouw verondersteld. Met toekomstige toe- en uittredingen is geen rekening gehouden. Voor de dekking van de uitvoeringskosten is een kostenvoorziening ter grootte van 4% van de voorziening pensioenverplichtingen opgenomen. Een deel van de uitvoeringskosten wordt gedekt door premiebijdragen. Beleggingskosten en overige beleggingsbeheerskosten worden gedekt uit de beleggingsopbrengsten.

De rentetoevoeging in het verslagjaar is gebaseerd op éénjaarsrente uit de DNB-rentetermijnstructuur primo van het boekjaar en bedraagt 0,235% negatief. Hierdoor is een bedrag van € 1,062 miljoen (2018: € 1,164 miljoen) onttrokken aan de voorziening pensioenverplichting voor risico fonds.

De voorziening pensioenverplichtingen voor (gedeeltelijk) arbeidsongeschikte deelnemers is vastgesteld als de contante waarde van de bereikbare pensioenaanspraken. De toekomstige schadelast voor zieke deelnemers op de balansdatum die naar verwachting arbeidsongeschikt zullen worden verklaard, is gelijk gesteld aan tweemaal de opslag voor premievrijstelling in de verwachte zuivere kostendekkende premie van 2020 en bedraagt € 0,518 miljoen per ultimo 2019.

De modified duration van de pensioenverplichtingen bedraagt 16,6 (2018: 15,5).

Premie

De kostendekkende premie (KDP) is berekend met de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur, echter per 1 januari van het boekjaar. De gedempte kostendekkende premie wordt, conform de ABTN, berekend op basis van de gemiddelde rentetermijnstructuur per 31 december over de afgelopen 5 jaar. De samenstelling van de premie is als volgt: actuariel benodigde koopsom, solvabiliteitsopslag en opslag voor uitvoeringskosten. Voor de beide premies geldt dat de opslag voor het VEV (solvabiliteitsopslag) gelijk is aan het VEV per 31 december van het voorgaand boekjaar en de opslag voor uitvoeringskosten de kosten betreft in het verslagjaar waarvoor niet binnen de TV wordt gereserveerd.

Indexatie

Het indexatiebeleid voor het fonds bestaat voor actieve deelnemers tot 1 januari 2020 uit een onvoorwaardelijk deel en een voorwaardelijk deel en vanaf 1 januari 2020 alleen uit een voorwaardelijk deel. Voor inactieve deelnemers geldt een voorwaardelijk indexatiebeleid. Voor het onvoorwaardelijk deel wordt tot 1 januari 2020 jaarlijks een premie ontvangen. Het voorwaardelijk deel voor zowel actieven als inactieven wordt alleen verleend als de beleidsdekkingsgraad hoger is dan 110% en deze toekomstbestendig kan worden verleend conform hetgeen hieromtrent bepaald is in wet- en regelgeving.

Herverzekering

Het fonds heeft risico's ondergebracht bij een herverzekeringsmaatschappij. Het gaat dan om de risico's van overlijden en arbeidsongeschiktheid (het premievrijstellingsrisico en het loonvorderingsrisico).

Beide risico's zijn op stop-lossbasis verzekerd bij Zwitserleven. Met een stop-lossverzekering wordt de totale schade in enig jaar beperkt.

Saldering van een actief en een verplichting

Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd als nettobedrag in de balans opgenomen indien sprake is van een wettelijke of contractuele bevoegdheid om het actief en de verplichting gesaldeerd en gelijktijdig af te wikkelen en bovendien de intentie bestaat om de posten op deze wijze af te wikkelen. De met de gesaldeerd opgenomen financiële activa en financiële verplichtingen samenhangende rentebaten en rentelasten worden eveneens gesaldeerd opgenomen.

Resultaatbepaling

Algemeen

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben.

Directe beleggingsopbrengsten

Onder de directe beleggingsopbrengsten wordt in dit verband verstaan:

- rente;
- dividend;
- soortgelijke opbrengsten.

Indirecte beleggingsopbrengsten

Onder indirecte beleggingsopbrengsten worden de volgende resultaten opgenomen:

- gerealiseerde en niet-gerealiseerde koersverschillen van aandelen, aandelen vastgoedmaatschappijen en obligaties;
- valutaverschillen inzake deposito's en bankrekeningen in buitenlandse valuta en valutatermijntransaties.

Kosten vermogensbeheer

Onder de kosten vermogensbeheer worden de administratiekosten opgenomen die verband houden met het beheer van de beleggingen.

Bestemming van het saldo

Het resultaat ultimo boekjaar wordt toegevoegd aan de algemene reserve.

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld via de directe methode.

Gebeurtenissen na balansdatum

Eind 2019 stak het Coronavirus (Covid-19) voor het eerst de kop op in China. In maart 2020 kreeg het ook stevige voet aan de grond in Europa en daarmee in Nederland. Om het virus in te dammen en de gezondheid van mensen te beschermen, hebben veel landen drastische maatregelen moeten nemen. Deze maatregelen raken het dagelijks leven van alle mensen.

De waarde van de beleggingen, alsmede de rente, zijn in vergelijking met 31 december 2019 fors gedaald, waardoor ook de dekkingsgraad is gedaald.

Het effect van de crisis rondom het coronavirus is niet te isoleren. Bij het vaststellen van de jaarrekening is de crisis nog niet ten einde en is er nog steeds veel onzeker. De (financiële) impact van de crisis op het fonds, voor de langere termijn, kan daarom nog niet worden vastgesteld.

Zeker is nu al wel dat de gevolgen van de coronacrisis zwaar ingrijpen op de gehele samenleving in zowel binnen- als buitenland. In de loop van 2020 zal duidelijk worden in welke mate het fonds hierdoor wordt geraakt en tot welke maatregelen dit mogelijk zal leiden.

Financiering

De kostendekkende premie (KDP) is berekend met de door de DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur. De in het jaarverslag vermelde KDP bedraagt € 8,169 miljoen.

Ter bepaling van de in de ABTN beschreven gedempte kostendekkende premie is gebruik gemaakt van de gemiddelde rentetermijnstructuur per 31 december over de afgelopen 5 jaar. De aldus berekende gedempte kostendekkende premie bedraagt € 7,671 miljoen. De feitelijke premie is vastgesteld in de uitvoeringsovereenkomst tussen het pensioenfonds en de sponsor. De feitelijke premie is gelijk aan 37,5% van de som van de pensioengevende salarissen.

De over 2019 feitelijke ontvangen premie van € 7,999 miljoen is inclusief een bedrag van € 0,151 miljoen dat betrekking heeft op vrijval rekening en risico deelnemers ten behoeve van ingegane pensioenen en ten behoeve van inkoop DB aanspraken. De feitelijke premie bedraagt € 0,177 miljoen meer dan de gedempte kostendekkende premie.

Resultaatbestemming

Resultaatverdeling

Het bestuur heeft besloten het resultaat over het boekjaar 2019 als volgt te verdelen:

	2019
Algemene reserve	26.017

Toelichting op de balans per 31 december

(in duizenden euro)

Activa

[1] Beleggingen voor risico pensioenfondsen

Categorie	Stand ultimo 2018	Aankopen/Verstrekkingen	Verkopen/aflossingen	Gerealiseerde koersverschillen	Niet-gerealiseerde koersverschillen	Stand ultimo 2019
Onroerende zaken						
Niet-beursgenoteerde aandelen vastgoedmaatschappijen	29.726	0	-89	-3	1.831	31.465
Zakelijke waarden						
Beleggingsfondsen in aandelen	194.017	128.113	-150.045	14.168	32.585	218.838
Vastrentende waarden						
Niet-beursgenoteerde vastrentende beleggingsfondsen	167.497	7.755	-9.850	2.134	27.810	195.346
Beursgenoteerde Staatsobligaties	136.953	23.025	-20.933	450	9.878	149.373
	304.450	30.780	-30.783	2.584	37.688	344.719
Derivaten						
Valutatermijncontracten	-1.117	6.011 ¹⁾	0 ¹⁾	-6.011	1.465	348
	-1.117	6.011	0	-6.011	1.465	348
Overige beleggingen						
Geldmarktfondsen	6.611	22.200	-9.205	-9	-45	19.552
Totaal belegd vermogen ²⁾	533.687	187.104	-190.122	10.729	73.524	614.922
Waarvan gepresenteerd aan de passiva zijde	1.487					563
Belegd vermogen activa zijde	535.174					615.485

1) De aan- en verkopen zijn gesaldeerd weergegeven.

2) Exclusief interest en liquide middelen.

Aansluiting beleggingen tussen de jaarrekening en de Risicoparagraaf o.b.v. Look Through:

	Stand ultimo 2019	Liquide middelen	Overlopende intrest	Te vorderen dividend- belasting	Toepassen Look Through	Stand ultimo 2019 conform risico- paragraaf	Stand ultimo 2018 conform risico- paragraaf
Onroerende zaken	31.465				6.594	38.059	32.588
Zakelijke waarden	218.838			271	-9.980	209.129	190.601
Vastrentende waarden	344.719		2.386		21.330	368.435	311.165
Derivaten	348				-3.403	-3.055	274
Overige beleggingen	19.552	218			-14.541	5.229	2.213
	614.922	218	2.386	271	0	617.797	536.841

Methodiek bepaling marktwaarde

In onderstaande tabel is aangegeven op welke manier de marktwaarden zijn afgeleid.

	Directe markt- notering	Intrinsieke waarde	NCW berekening	Stand ultimo 2019	Stand ultimo 2018
Vastgoedbeleggingen	0	31.465	0	31.456	29.726
Aandelen	76.592	142.246	0	218.838	194.017
Vastrentende waarden	149.374	195.345	0	344.719	304.450
Derivaten	0	0	348	348	-1.117
Overige beleggingen	19.552	0	0	19.552	6.611
Totaal belegd vermogen	245.518	369.056	348	614.922	533.687

[2] Beleggingen voor risico deelnemers

Categorie	Stand ultimo 2018	Aankopen/Verstrekingen	Verkopen aflossingen	Vermogensresultaat	Stand ultimo 2019
Zakelijke waarden					
Aandelen	870	0	-995	125	0
Vastrentende waarden					
Obligaties	1.356	9	-1.615	250	0
Overige beleggingen					
Liquiditeiten	201	2.622	-2.825	2	0
Totaal belegd vermogen	2.427	2.631	-5.435	377	0

[3] Vorderingen en overlopende activa

	2019	2018
Lopende intrest en nog te ontvangen dividend		
Vastrentende waarden	2.386	2.627
	2.386	2.627
Overige vorderingen		
Dividendbelasting	271	214
Spaarrekening voormalige prepensioenregeling	0	165
Premies	157	996
Verzekeringsmaatschappijen	21	363
Restitutiekosten vermogensbeheer	0	109
	449	1.847
Totaal vorderingen en overlopende activa	2.835	4.474

Alle vorderingen en overlopende activa hebben een looptijd van korter dan één jaar.

	2019	2018
[4] Liquide middelen		
Depotbank	218	313
ING bank N.V.	355	150
	573	463
De liquide middelen staan ter vrije beschikking van het fonds.		
Passiva		
[5] Stichtingskapitaal	1	1
[6] Algemene reserve		
Stand 1 januari	79.243	105.745
Besteding van het saldo van baten en lasten	26.017	-26.502
Stand per 31 december	105.260	79.243
Minimaal vereiste dekkingsgraad	104,1%	104,0%
Strategisch vereiste dekkingsgraad	116,6%	119,3%
Aanwezige dekkingsgraad	120,5%	117,2%
Beleidsdekkingsgraad	119,5%	123,3%
De dekkingsgraad is vastgesteld als het totaal eigen vermogen plus de totale technische voorzieningen gedeeld door de totale technische voorzieningen.		
De berekening is als volgt: $(105.261+512.273)/512.273 \times 100\% = 120,5\%$		
Per 31 december 2019 is de dekkingsgraad 120,5% van de totale Technische Voorziening.		

	2019	2018
[7] Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds		
Stand per 1 januari	458.708	453.699
Premies	5.313	5.170
Benodigde intrest	-1.062	-1.164
Overgenomen pensioenverplichtingen	1.944	392
Uitkeringen eigen rekening	-18.928	-18.891
Vrijgevallen voor excassokosten	-757	-756
Overgedragen pensioenverplichtingen	-524	-39
Technisch resultaat	-376	-1.860
Wijziging regeling	0	8
Wijziging grondslagen	0	-2.264
Wijziging marktrente	59.686	16.409
Indexatie	8.443	8.036
Wijziging reservering niet-opgevraagd pensioen	-174	-32
Stand per 31 december	512.273	458.708
De technische voorzieningen zijn als volgt opgebouwd:		
– Actieve- en arbeidsongeschikte deelnemers (pensioen)	170.403	140.136
– Gewezen deelnemers (pensioen)	54.719	43.157
– Pensioengerechtigden (pensioen)	285.214	273.786
– Pensioengerechtigden (prepensioen)	7	28
– Niet opgevraagd	1.412	931
– Overige TV toekomstig AO risico	518	670
Stand voorziening per 31 december	512.273	458.708
[8] Voorziening pensioenverplichtingen voor rekening en risico deelnemers		
Stand 1 januari	2.427	2.585
Opnames	-2.804	-130
Rendement	377	-28
Stand 31 december	0	2.427

[9] Kortlopende schulden en overlopende passiva

	2019	2018
Derivaten	563	1.487
Te betalen loonheffing	316	333
Sociale lasten	78	78
Administratiekosten	10	0
Accountantskosten	35	34
Actuariskosten	54	59
Kosten vermogensbeheer	267	0
Kosten toezicht (DNB/AFM)	0	32
Nog uit te keren voormalige prepensioenregeling	0	79
Overige crediteuren	36	57
	1.359	2.159

Alle kortlopende schulden en overlopende passiva hebben een looptijd van korter dan één jaar.

Toelichting op de staat van baten en lasten

(in duizenden euro)

Bezoldiging bestuursleden

De bestuursleden van Stichting Pensioenfonds Huntsman Rozenburg hebben in 2019 geen bezoldiging ontvangen.

Personeel

Gedurende het boekjaar 2019 had Stichting Pensioenfonds Huntsman Rozenburg geen personeelsleden in dienst. De Manager Pensioenfonds en de administrateur zijn in dienst van de onderneming. De kosten worden doorbelast naar het pensioenfonds.

Baten en lasten	2019	2018
[10] Beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfonds		
Directe beleggingsopbrengsten		
Onroerende zaken	956	1.035
Zakelijke waarden	1.587	1.510
Vastrentende waarden	3.570	3.667
Banken & deposito's	-9	-7
Overdracht pensioenen	0	1
Overigen	0	103
	6.104	6.309
Indirecte beleggingsopbrengsten		
<i>Onroerende zaken</i>		
Ongerealiseerd resultaat	1.831	2.042
Gerealiseerd resultaat	-3	-45
<i>Zakelijke waarden</i>		
Ongerealiseerd resultaat	32.585	-15.187
Gerealiseerd resultaat	14.168	416
<i>Vastrentende waarden</i>		
Ongerealiseerd resultaat	37.688	1.957
Gerealiseerd resultaat	2.584	-44
<i>Derivaten</i>		
Ongerealiseerd resultaat	1.465	-1.521
Gerealiseerd resultaat	-6.011	-3.521
<i>Overige beleggingen</i>		
Ongerealiseerd resultaat	-45	-17
Gerealiseerd resultaat	-9	-24
Valutare resultaat liquide middelen	55	0
	84.308	-15.944

	2019	2018
Kosten van vermogensbeheer		
Bewaarloon effecten	-30	-31
Beheerloon zakelijke waarden	-235	-92
Beheerloon vastrentende waarden	-139	-182
Beheerloon derivaten	-145	-134
Beheerloon overig	-236	-222
Rebate fee obligaties	214	185
Rebate fee aandelen	373	134
Rebate fee vastgoed	18	15
	-180	-327
Totaal beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfonds	90.232	-9.962
[11] Beleggingsopbrengsten voor risico deelnemers		
Vermogensresultaat	377	-28
[12] Premiebijdragen van werkgevers en werknemers		
Werkgeverspremie	6.277	6.093
Te ontvangen premie i.v.m. indexatie volgend boekjaar	157	996
Werknemerspremie	575	590
Vrijval rekening en risico deelnemers ten behoeve van ingegane pensioenen	151	394
	7.160	8.073
De feitelijke premie bedraagt	7.999	7.576
De kostendeekkende premie bedraagt	8.169	7.604
De gedempte kostendeekkende premie bedraagt	7.671	6.835
De feitelijke premie is hoger dan de gedempte kostendeekkende premie en voldoet hiermee aan de wettelijke eisen van kostendeekkendheid.		
De kostendeekkende premie is als volgt samengesteld:		
– Actuarieel benodigd	6.773	6.316
– Opslag in stand houden vereist vermogen	1.307	1.197
– Opslag voor uitvoeringskosten	89	91
	8.169	7.604

	2019	2018
De gedempte premie is als volgt samengesteld:		
– Actuarieel benodigd	6.355	5.670
– Opslag in stand houden vereist vermogen	1.227	1.074
– Opslag voor uitvoeringskosten	89	91
	7.671	6.835
[13] Onttrekking beleggingen voor risico deelnemers t.b.v. inkoop rechten	-2.804	-130
[14] Saldo van overdrachten van rechten		
Overgenomen pensioenverplichtingen	3	164
Collectieve overdracht (spaarkapitalen)	2.727	0
Overgedragen pensioenverplichtingen	-436	-33
	2.294	131
[15] Pensioenuitkeringen		
Ouderdomspensioen	-14.420	-14.501
Invalideitpensioen	-7	-12
Partnerpensioen	-4.387	-4.270
Wezenpensioen	0	-3
Afkoopsommen	-51	-54
	-18.865	-18.840
[16] Mutatie voorziening voor risico deelnemers		
Stortingen	0	0
Onttrekkingen i.v.m. pensionering	2.804	130
Rendement	-377	28
	2.427	158
[17] Herverzekering		
Premies herverzekering	-42	-48
Uitkeringen uit herverzekering	-351	0
	-393	-48

	2019	2018
[18] Pensioenuitvoerings- en administratiekosten		
Administratie	-315	-315
Doorbelaste personeelskosten	-239	-266
Accountant (controle jaarrekening)	-35	-34
Actuaris	-130	-112
Vergoeding externe leden beleggingscommissie	-10	-10
De Nederlandsche Bank / AFM	-31	-33
Doorbelaste kantoor- en representatiekosten	-14	-13
Overige	-72	-64
	-846	-847
	2019	2018
Actuariële analyse van het resultaat		
Directe beleggingsopbrengsten	6.103	6.309
Indirecte beleggingsopbrengsten	85.190	-15.107
Wijziging rekenrente	-59.686	-16.409
Beleggingen / marktrente	31.607	-25.207
Financiering	766	710
Indexatie	-8.286	-7.040
Kanssystemen	668	2.525
Mutaties waardeoverdrachten	1.025	172
Mutaties uitkeringen	63	50
Wijziging u.h.v. actuariële grondslagen en/of methoden	0	2.264
Andere baten/lasten	174	24
Resultaat	26.017	-26.502

Risicoparaagraaf

(bedragen in duizenden euro)

Solvabiliteitsrisico

In de risicoparaagraaf binnen het bestuursverslag is het beleid rond risicobeheersing uiteengezet. Hierna worden een aantal specifieke risico's nader toegelicht en gekwantificeerd.

Het belangrijkste risico dat het fonds loopt, is het risico dat het niet over genoeg solvabiliteit beschikt. Indien het fonds niet solvabel is, bestaat het risico dat het fonds de premie moet verhogen of dat een beperkte of geen toeslagverlening kan plaatsvinden voor (delen van) het deelnemersbestand. In het uiterste geval dient het fonds verworven pensioenaanspraken en pensioenrechten te verminderen. Hoe solvabel een fonds is, wordt getoetst aan de hand van de beleidsdekkingsgraad. De beleidsdekkingsgraad wordt berekend als de 12-maands voortschrijdend gemiddelde dekkingsgraad. Hoeveel vermogen het fonds aan dient te houden, gegeven de financiële risico's die het loopt (na afdekking) op de balans, komt tot uitdrukking in de door DNB voorgeschreven solvabiliteitstoets. Onder het huidige FTK geldt hierbij dat de vereiste dekkingsgraad op basis van de strategische verdeling afgezet wordt tegen de beleidsdekkingsgraad om te bepalen of het pensioenfonds in een tekort situatie verkeert.

De verschillende standaard risicofactoren hierin worden benoemd onder de noemer S1 tot en met S6 en de S10. Hierna zijn de uitkomsten weergegeven voor de verschillende risicocategorieën op basis van de strategische beleggingsmix ultimo 2019 van 116,6% en ultimo 2018 van 119,3%.

De eerste 6 genoemde risico's en het actief beheer risico (S10) zijn in de berekening van het vereist vermogen gekwantificeerd op basis van het standaardmodel. Liquiditeitsrisico's, concentratierisico en operationeel risico zijn conform het standaardmodel op 0 gezet.

Diversificatie-effect

De benodigde buffer per risicocategorie is vastgesteld op basis van het afzonderlijke risico. De benodigde buffer voor alle risicocategorieën tezamen (op totaalniveau) is lager dan de som van de benodigde buffers per afzonderlijk risico. Dit komt omdat er bij de vaststelling van het vereist vermogen verondersteld wordt (conform het standaardmodel) dat de risico's onafhankelijk zijn van elkaar met uitzondering van een correlatie tussen de risico's op het gebied van rente (S1), zakelijke waarden (S2) en krediet (S5). Het verschil tussen de benodigde buffer op totaalniveau en de som van de benodigde buffers voor elk van de afzonderlijke risico's is gepresenteerd onder de term diversificatie-effect.

	2019		2018	
	€	%	€	%
Renterisico (S1)	5.655	1,1	9.449	2,0
Aandelen- en vastgoed risico (S2)	64.443	12,6	65.418	14,2
Valutarisico (S3)	18.098	3,5	20.181	4,4
Grondstoffenrisico (S4)	0	0,0	0	0,0
Kredietrisico (S5)	23.305	4,5	24.859	5,4
Verzekeringstechnisch risico (S6)	14.920	2,9	13.278	2,9
Liquiditeitsrisico (S7)	0	0,0	0	0,0
Concentratierisico (S8)	0	0,0	0	0,0
Operationeel risico (S9)	0	0,0	0	0,0
Actief beheer risico (S10)	4.904	1,0	2.881	0,6
Diversificatie-effect	-46.466	-9,0	-47.256	-10,2
Vereist eigen vermogen risico fonds	84.859	16,6	88.810	19,3
Afname voor toerekening totale TV (incl. Risico deelnemers)	0	0,0	24	0,0
Totaal vereist eigen vermogen	84.859	16,6	88.834	19,3
Aanwezige dekkingsgraad		120,5		117,2
Beleidsdekkingsgraad		119,5		123,3
Minimaal vereiste dekkingsgraad		104,1		104,0
Strategisch vereiste dekkingsgraad		116,6		119,3
Feitelijk vereiste dekkingsgraad		117,0		118,9

De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds is per 31 december 2019 hoger dan de vereiste dekkingsgraad op basis van de strategische verdeling volgens het standaardmodel, waardoor het pensioenfonds niet in een tekort verkeert. Ultimo 2019 bedraagt de beleidsdekkingsgraad 119,5%. Afgezet tegen de beleidsdekkingsgraad ultimo 2018 van 123,3%, is de beleidsdekkingsgraad afgenomen met 3,8%-punt.

Renterisico

Het renterisico wordt veroorzaakt, doordat de rentegevoeligheid van de verplichtingen afwijkt van de rentegevoeligheid van de beleggingen. Het Pensioenfonds kent een langere looptijd voor pensioenverplichtingen dan voor de looptijd van de beleggingen. Onderstaande duratiecijfers geven meer inzicht.

Duratie van de vastrentende waarden (inclusief rentederivaten) 14,9

Duratie van de pensioenverplichtingen 16,6

Voor de vaststelling van het renterisico bij het vereist eigen vermogen worden de kasstromen van de rentegevoelige beleggingen afgezet tegen de kasstromen van de voorziening pensioenverplichtingen. Vervolgens worden beide kasstromen afgezet tegen door DNB bepaalde renteschokken die per looptijd verschillen. Op basis van deze renteschokken kan de impact op de technische voorziening en de impact op alle rentegevoelige beleggingen worden berekend. Overeenkomstig kan een afdekkingspercentage

worden berekend. Rentegevoeligheid is één van de belangrijkste factoren bij de bepaling van de (strategische) assetallocatie van de portefeuille.

	Feitelijke verdeling		Strategische verdeling	
	in €	%	in €	%
Impact op technische voorziening voor risico fonds (A)	14.138	2,8	14.138	2,8
Impact op de rentegevoelige beleggingen (B)	-9.270	-1,8	-8.483	-1,7
Renterisico	4.868	1,0	5.655	1,1
Afdekkingspercentage (B/A)		65,6		60,0

Derivaten

Met behulp van deze derivaten wordt het strategisch afdekkingspercentage vorm gegeven. Strategisch dekt het fonds volgens het beleggingsmandaat 60% van het renterisico af.

Hoogte buffer

Op basis van de vereist eigen vermogen berekeningen bedraagt de buffer voor het feitelijk renterisico 4.868 (1,0%) en voor het strategisch renterisico 5.655 (1,1%) ultimo 2019.

Aandelen- en vastgoed risico

Het pensioenfonds loopt het risico dat haar beleggingen in aandelen, vastgoed en hedgefonds en private equity in waarde dalen. In het beleggingsbeleid wordt met dergelijke risico's rekening gehouden door ondermeer een toepassing van voldoende spreiding in de beleggingsportefeuille naar categorieën, markten en dergelijke. De volatiliteit van de marktwaarden (prijsrisico's) van beleggingen wordt periodiek geëvalueerd en kan leiden tot bijstellingen in het vermogensbeheer. In onderstaande tabel wordt de verdeling naar de verschillende zakelijke waarden categorieën getoond.

	2019		2018	
	€	%	€	%
<i>Verdeling Aandelen en Vastgoed per markt/categorie:</i>				
Beursgenoteerd vastgoed	6.602	2,7	2.869	1,3
Niet-beursgenoteerd vastgoed	31.457	12,7	29.719	13,3
Ontwikkelde markten (Mature markets)	181.884	73,6	168.693	75,6
Opkomende markten (Emerging markets)	27.245	11,0	21.908	9,8
	247.188	100,0	223.189	100,0

Hoogte buffer

Bij de berekening van het vereist eigen vermogen wordt voor het feitelijk en strategisch zakelijke waarden risico rekening gehouden met de door DNB voorgeschreven schokken die variëren overeenkomstig de risicograad van het type belegging. De buffer voor het feitelijk zakelijke waarden risico bedraagt 67.418 (13,2%) en voor het strategisch zakelijke waarden risico 64.443 (12,6%).

Valutarisico

Het valutarisico wordt veroorzaakt, doordat de verplichtingen van het pensioenfonds in euro's luiden terwijl veel van de beleggingen van het pensioenfonds in niet-euro luiden. Het pensioenfonds loopt het risico dat haar buitenlandse beleggingen dalen in waarde als gevolg van valutakoersontwikkelingen. Het pensioenfonds kiest er daarom voor om (een gedeelte) van haar buitenlandse valuta's af te dekken. Zonder afdekking van valutarisico loopt het pensioenfonds risico bij een daling van vreemde valuta ten opzichte van de euro. Door meer dan 100% van het risico af te dekken loopt het fonds risico bij een stijging van vreemde valuta ten opzichte van de euro.

	2019		2018	
	€	%	€	%
<i>Verdeling beleggingsportefeuille naar valuta voor afdekking met derivaten</i>				
Euro	384.163	62,2	356.468	66,4
Amerikaanse dollar	132.823	21,5	78.107	14,5
Argentijnse peso	0	0,0	85	0,0
Australische dollar	8.229	1,3	4.899	0,9
Braziliaanse real	2.037	0,3	3.530	0,7
Britse pound sterling	20.520	3,3	23.515	4,4
Canadese dollar	4.159	0,7	945	0,2
Chileense peso	0	0,0	966	0,2
Chinese yuan (renminbi)	2.201	0,4	1.447	0,3
Colombiaanse peso	0	0,0	1.084	0,2
Deense kroon	2.704	0,4	1.836	0,3
Egyptische pond	0	0,0	616	0,1
Hongaarse forint	777	0,1	1.139	0,2
Hongkongse dollar	8.381	1,4	7.815	1,5
Indiase roepie	2.141	0,3	2.412	0,4
Indonesische roepia	1.055	0,2	2.725	0,5
Japanse yen	7.326	1,2	14.003	2,6
Maleisische ringgit	282	0,0	1.041	0,2
Mexicaanse peso	475	0,1	1.852	0,3
Nieuwe Israëlsche sjekel	224	0,0	-212	0,0
Nieuwe Peruviaanse sol	0	0,0	894	0,2
Nieuwe Taiwanese dollar	2.304	0,4	1.221	0,2
Nieuwe Turkse lira	373	0,1	791	0,1
Nieuw-Zeelandse dollar	393	0,1	130	0,0
Noorse kroon	904	0,1	1.549	0,3
Philippijnse peso	0	0,0	-258	0,0
Poolse zloty	205	0,0	1.534	0,3
Roemeense leu	0	0,0	442	0,1
Russische roebel	155	0,0	1.242	0,2
Singaporese dollar	1.570	0,3	786	0,1
Thaise baht	531	0,1	2.213	0,4
Tsjechische kroon	0	0,0	1.029	0,2
Ver. Arabische Emiraten Dirham	216	0,0	218	0,0
Zuid-Afrikaanse rand	1.036	0,2	2.656	0,5
Zuid-koreaanse won	4.401	0,7	4.992	0,9
Zweedse kroon	3.912	0,6	3.957	0,7
Zwitserse frank	10.971	1,8	5.154	1,0
Overige beleggingen (derivaten, liquiditeitsposities en overige posten)	13.329	2,2	4.018	0,8
	617.797	100,0	536.841	100,0

Verdeling beleggingsportefeuille naar valuta na afdekking met derivaten

	2019		2018	
	€	%	€	%
Euro	514.514	83,3	436.796	81,4
Amerikaanse dollar	22.268	3,6	23.954	4,5
Argentijnse peso	0	0,0	85	0,0
Australische dollar	8.229	1,3	1.133	0,2
Braziliaanse real	2.037	0,3	3.530	0,7
Britse pound sterling	5.752	0,9	8.267	1,5
Canadese dollar	4.159	0,7	945	0,2
Chileense peso	0	0,0	966	0,2
Chinese yuan (renminbi)	2.201	0,4	1.447	0,3
Colombiaanse peso	0	0,0	1.084	0,2
Deense kroon	2.704	0,4	1.836	0,3
Egyptische pond	0	0,0	616	0,1
Hongaarse forint	777	0,1	1.139	0,2
Hongkongse dollar	8.381	1,4	7.815	1,5
Indiase roepie	2.141	0,3	2.412	0,4
Indonesische roepia	1.055	0,2	2.725	0,5
Japanse yen	1.766	0,3	6.842	1,3
Maleisische ringgit	282	0,0	1.041	0,2
Mexicaanse peso	475	0,1	1.852	0,3
Nieuwe Israëlsche sjekel	224	0,0	-212	0,0
Nieuwe Peruviaanse sol	0	0,0	894	0,2
Nieuwe Taiwanese dollar	2.304	0,4	1.221	0,2
Nieuwe Turkse lira	373	0,1	791	0,1
Nieuw-Zeelandse dollar	393	0,1	130	0,0
Noorse kroon	904	0,1	1.549	0,3
Philippijnse peso	0	0,0	-258	0,0
Poolse zloty	205	0,0	1.534	0,3
Roemeense leu	0	0,0	442	0,1
Russische roebel	155	0,0	1.242	0,2
Singaporese dollar	1.570	0,3	786	0,1
Thaise baht	531	0,1	2.213	0,4
Tsjechische kroon	0	0,0	1.029	0,2
Ver. Arabische Emiraten Dirham	216	0,0	218	0,0
Zuid-Afrikaanse rand	1.036	0,2	2.656	0,5
Zuid-koreaanse won	4.401	0,7	4.992	0,9
Zweedse kroon	3.912	0,6	3.957	0,7
Zwitserse frank	10.971	1,8	5.154	1,0
Overige beleggingen (derivaten, liquiditeitsposities en overige posten)	13.861	2,3	4.018	0,8
	617.797	100,0	536.841	100,0

Derivaten

Ter afdekking van de valutarisico's op de effectenportefeuille zijn er door de vermogensbeheerders valutatermijntransacties afgesloten, omgerekend in euro per 31 december 2019:

	aankoop transacties	verkoop transacties
Euro	130.351	
Amerikaanse dollar		-110.555
Japanse yen		-5.560
Britse pound sterling		-14.768
overige valuta	532	
	130.883	-130.883

Hoogte buffer

Bij de berekening van het vereist eigen vermogen wordt voor het feitelijk en strategisch valuta risico rekening gehouden met een door DNB voorgeschreven schok van 20% voor valuta in ontwikkelde landen en van 35% voor valuta in opkomende markten die berekend wordt op de niet-euro beleggingen na afdekking. De buffer voor het feitelijk valuta risico bedraagt 16.853 (3,3%) en voor het strategisch valuta risico 18.098 (3,5%).

Kredietrisico

Het pensioenfonds loopt het risico dat één of meerdere van haar tegenpartijen niet aan de voorafgesproken betalingen kan voldoen. Bij de berekening van het kredietrisico dient het effect van de kredietwaardigheid van de partijen, waarin belegd wordt, tot uitdrukking te komen. Het kredietrisico komt tot uitdrukking in de zogenaamde creditspread. Deze creditspread is het verschil tussen de uitkering die afhangt van de kredietwaardigheid van de tegenpartij en een uitkering die met volledige zekerheid (risicovrij) tot uitkering zal komen. Het kredietrisico verbonden aan derivatentransacties wordt beheerst door het afsluiten van standaardovereenkomsten met tegenpartijen, het beoordelen van de kredietwaardigheid van tegenpartijen, het spreiden van het transactievolume over verschillende tegenpartijen, het eisen van voldoende onderpand en een adequate monitoring met betrekking tot de gestelde eisen inzake het onderpand.

Het kredietrisico binnen de vastrentende waarden portefeuille kan naast de creditspread eveneens gemeten worden aan de hand van de ratingverdeling van de rentegevoelige beleggingsportefeuille. Deze ratingverdeling wordt afgegeven door een kredietbeoordelaar. Een Europese AAA rating impliceert dat de vastrentende waarden belegging geen kredietrisico loopt. Daarentegen worden beleggingen die geclassificeerd staan onder 'lager dan BBB' als zeer risicovol beschouwd. Cash wordt als kredietrisicovrij beschouwd. Beleggingen die geen rating ontvangen worden als risicovol beschouwd.

	2019		2018	
	€	%	€	%
<i>Rating vastrentende waarden: ¹⁾</i>				
AAA	120.155	32,6	104.891	33,7
AA	74.369	20,2	64.881	20,9
A	89.086	24,2	68.582	22,0
BBB	40.611	11,0	28.903	9,3
Lager dan BBB	37.797	10,3	40.801	13,1
Geen rating	6.417	1,7	3.107	1,0
	368.435	100,0	311.165	100,0
<i>Verdeling vastrentende waarden naar looptijd: ¹⁾</i>				
Resterende looptijd tot 1 jaar	175.303	47,6	78.711	25,3
Resterende looptijd van 1 tot 5 jaar	117.612	31,9	65.675	21,1
Resterende looptijd van 5 tot 10 jaar	75.520	20,5	78.407	25,2
Resterende looptijd langer dan 10 jaar	0	0,0	88.372	28,4
	368.435	100,0	311.165	100,0

Hoogte buffer

Binnen de berekening van het standaardmodel wordt een kredietrisico becijferd conform de ratingverdeling van de vastrentende waardenportefeuille. Naar mate de rating slechter wordt neemt de te hanteren buffer toe. Afgaande op de hierboven genoemde ratingverdeling resulteert dit in een buffer voor het feitelijk kredietrisico van 22.865 (4,5%) en voor het strategisch kredietrisico van 23.305 (4,5%).

Verzekeringstechnisch risico

Binnen het verzekeringstechnische risico worden in principe alleen risico's meegenomen die verband houden met sterfte. Het omvat de risico's als gevolg van afwijkingen ten opzichte van de verwachte sterfte en afwijkingen van de verwachte sterftetrend (langlevensrisico). Tot het verzekeringstechnische risico worden gerekend: procesrisico, risico-opslag voor afwijkingen ten opzichte van de sterftetrend en negatieve stochastische afwijkingen van de verwachtingswaarde. Deze drie risico's bedragen een percentage van de op actuele waarde berekende technische voorziening. Het procesrisico neemt af naarmate het deelnemersbestand toeneemt, omdat het sterfteproces dan beter kan worden geschat. De beide andere risicofactoren houden respectievelijk rekening met de onzekerheid in de sterftetrend en met de negatieve stochastische afwijkingen.

In verband met het langlevensrisico wordt aanvullend boven het hanteren van de prudente grondslagen, de Voorziening toekomstige sterfteontwikkeling gevormd.

Hoogte buffer

De buffer voor het feitelijk verzekeringstechnisch risico bedraagt 14.920 (2,9%) en voor het strategisch verzekeringstechnisch risico 14.920 (2,9%).

¹⁾ Gebaseerd op doorkijk in onderliggende beleggingen.

Concentratierisico

Concentratierisico's kunnen optreden bij een concentratie van de portefeuille in regio's, economische sectoren of tegenpartijen.

De spreiding van de portefeuille is in de toelichting op de balans nader toegelicht. Ook "grote posten" zijn aan te duiden als een vorm van concentratierisico. Om te bepalen welke posten hieronder vallen moeten per beleggingscategorie alle instrumenten met dezelfde debiteur worden gesommeerd.

	2019		2018	
	€	%	€	%
Onroerende zaken				
<i>Verdeling onroerende zaken per sector:</i>				
Participaties in vastgoed beleggingsfondsen	31.465	82,7	29.726	91,2
Aansluiting look through	6.594	17,3	2.862	8,8
	38.059	100,0	32.588	100,0
<i>Verdeling onroerende zaken per regio:</i>				
Europa	31.465	82,7	29.726	91,2
Aansluiting look through	6.594	17,3	2.862	8,8
	38.059	100,0	32.588	100,0

Grote posten: onroerende zaken van eenzelfde uitgevende instelling groter dan 5% van de totale beleggingen in onroerende zaken

CBRE Dres FGR Fund	18.984	60,3	17.234	58,0
Aberdeen Eur Prop Fnd class B	8.728	27,7	8.666	29,2
Aberdeen Eur Prop Fnd class A	3.698	11,8	3.671	12,3

	2019		2018	
	€	%	€	%
Aandelen				
<i>Verdeling aandelen per sector: 1)</i>				
Financiële instellingen	39.891	19,1	34.474	18,1
Informatietechnologie	28.110	13,4	21.954	11,5
Niet-duurzame consumentengoederen	19.123	9,1	17.139	9,0
Duurzame consumentengoederen	25.035	12,0	18.608	9,8
Industriële ondernemingen	19.845	9,5	17.856	9,4
Gezondheidszorg	21.780	10,4	20.190	10,6
Energie	10.630	5,1	13.559	7,1
Basismaterialen	10.170	4,9	10.636	5,6
Telecommunicatie	15.741	7,5	15.336	8,0
Vastgoed	6.610	3,2	6.903	3,6
Nutsbedrijven	8.164	3,9	6.136	3,2
Andere sectoren	4.030	1,9	7.810	4,1
	209.129	100,0	190.601	100,0

Er zijn geen grote posten binnen de aandelen van eenzelfde uitgevende instelling groter dan 5% van de totale beleggingen in aandelen.

	2019		2018	
	€	%	€	%
Vastrentende waarden				
<i>Verdeling obligaties en vastrentende waarden naar soort:</i>				
Staatsleningen	208.782	56,6	187.153	60,1
Index linked bonds	659	0,2	181	0,1
Credits	80.187	21,8	80.034	25,7
Kortlopende vorderingen/liquiditeiten	78.807	21,4	43.797	14,1
	368.435	100,0	311.165	100,0

1) Gebaseerd op doorkijk in onderliggende beleggingen.

Grote posten: vastrentende waarden van eenzelfde uitgevende instelling groter dan 5% van de totale beleggingen in vastrentende waarden

	2019		2018	
	€	%	€	%
Nederlandse staatsobligaties	41.579	11,3	40.444	13,0
Duitse staatsobligaties	37.023	10,0	35.058	11,3
Franse staatsobligaties	41.243	11,2	34.467	11,1

Er zijn geen beleggingen uitgeleend en er zijn geen rechtstreekse beleggingen in Huntsman Nederland B.V. en de aan haar gelieerde ondernemingen.

	2019		2018	
	€	%	€	%
Beleggingsportefeuille				
<i>Verdeling beleggingsportefeuille per regio:</i>				
Opkomende markten	60.856	9,9	53.977	10,1
Europa excl. Groot Brittannië	378.353	61,1	309.489	57,7
Japan	8.105	1,3	13.975	2,6
Noord-Amerika	120.545	19,5	97.888	18,2
Azië ex Japan	18.371	3,0	16.808	3,1
Groot Brittannië	28.412	4,6	38.109	7,1
Overig	981	0,2	1.246	0,2
Overige beleggingen (derivaten, liquiditeitsposities en overige posten)	2.174	0,4	5.349	1,0
	617.797	100,0	536.841	100,0

Actief beheer risico

Actief beheer risico ontstaat doordat vermogensbeheerders actief beheer voeren op (delen van) de beleggingsportefeuille. Onder actief beheer worden afwijkende posities in portefeuilles verstaan die worden ingenomen ten opzichte van strategische benchmarks. De mate van actief beheer wordt bepaald aan de hand van de tracking error. Een lage tracking error impliceert dat het feitelijke rendement dicht bij de gekozen benchmark ligt, terwijl een hoge tracking error aangeeft dat het rendement duidelijk van de benchmark afwijkt. Een hogere tracking error impliceert een hoger actief beheer risico.

Hoogte buffer

Bij de berekening van het vereist eigen vermogen wordt alleen een actief beheer risico becijferd voor de aandelenportefeuille indien de tracking error groter is dan 1%. Voor het pensioenfonds resulteert een buffer voor het feitelijk actief beheer risico van 10.249 (2,0%) en voor het strategisch actief beheer risico van 4.904 (1,0%). De tracking error verschilt per aandelenfonds, waardoor niet expliciet één percentage kan worden vermeld. De gewogen tracking error van de gehele aandelenportefeuille is groter dan 1%, waardoor een buffer voor actief beheer wel noodzakelijk is.

Vastgesteld te Rozenburg d.d. 11 juni 2020

Het Bestuur

N. Mol

E. Maliepaard

G.C. Plaisier

mw. C.J. Paak

mw. M. Aleman

Overige gegevens

Actuariële verklaring

Opdracht

Door Stichting Pensioenfonds Huntsman Rozenburg te Rotterdam is aan Towers Watson Netherlands B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2019.

Onafhankelijkheid

Als waarmerkend actuaaris ben ik onafhankelijk van Stichting Pensioenfonds Huntsman Rozenburg, zoals vereist conform artikel 148 van de Pensioenwet. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds, anders dan de werkzaamheden uit hoofde van de actuariële functie.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds.

Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde Handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar.

Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op € 2.700.000. Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven € 90.000 te rapporteren. Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.

Ik heb voorts gebruik gemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn beoordeling van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 147 van de Pensioenwet, onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet.

De door het pensioenfonds verstrekte basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik onder meer onderzocht of:

- de technische voorzieningen, het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen toereikend zijn vastgesteld;
- de kostendekkende premie voldoet aan de gestelde wettelijke vereisten;
- het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudent-person regel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen en is mede het financieel beleid van het pensioenfonds in aanmerking genomen.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

De technische voorzieningen zijn, overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten, als geheel gezien, toereikend vastgesteld.

Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum hoger dan het wettelijk vereist eigen vermogen.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet.

De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds op balansdatum is hoger dan de dekkingsgraad bij het vereist eigen vermogen.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Stichting Pensioenfonds Huntsman Rozenburg is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie is naar mijn mening voldoende. Daarbij is in aanmerking genomen dat de mogelijkheden tot het realiseren van de beoogde toeslagen beperkt zijn.

In het kader van dit oordeel wijs ik op de ontwikkelingen na balansdatum als gevolg van de Coronacrisis, zoals die door het pensioenfonds in het jaarverslag zijn toegelicht.

Amsterdam, 11 juni 2020

drs. R.T. Schilder AAG

Verbonden aan Towers Watson Netherlands B.V.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het bestuur van Stichting Pensioenfonds Huntsman Rozenburg

Verklaring over de in het verslag over het boekjaar opgenomen jaarrekening 2019

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2019 van Stichting Pensioenfonds Huntsman Rozenburg te Rotterdam gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit verslag over het boekjaar opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Pensioenfonds Huntsman Rozenburg op 31 december 2019 en van het resultaat over 2019 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

De jaarrekening bestaat uit:

- de balans per 31 december 2019;
- de staat van baten en lasten over 2019;
- de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Pensioenfonds Huntsman Rozenburg (hierna: de stichting) zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Materialiteit

Materialiteit	€ 6,1 miljoen
Toegepaste benchmark	1,0% van het pensioenvermogen per 31 december 2019, zijnde het totaal van de voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds, het stichtingskapitaal en de algemene reserve.
Nadere toelichting	Wij hebben voor deze grondslag gekozen omdat dit het vermogen betreft dat de basis vormt voor de berekening van de (beleids)dekkingsgraad. Voor het bepalen van het percentage hebben wij gelet op de financiële positie van de stichting en de mate waarin de beleidsdekkingsgraad zich rondom een kritieke grens bevindt. Gelet op het reserveoverschot hebben wij de materialiteit gesteld op 1,0% van het pensioenvermogen (2018: 1,0%). De wijze waarop wij de materialiteit hebben bepaald, is niet gewijzigd ten opzichte van voorgaand boekjaar.

Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Wij zijn met het bestuur overeengekomen dat wij aan het bestuur tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven € 308.000 rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

De kernpunten van onze controle

In de kernpunten van onze controle beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het meest belangrijk waren tijdens onze controle van de jaarrekening. De kernpunten van onze controle hebben wij met het bestuur gecommuniceerd, maar vormen geen volledige weergave van alles wat is besproken.

Wij hebben in vergelijking met voorgaand jaar geen wijzigingen in de kernpunten van onze controle aangebracht.

Wij hebben onze controlewerkzaamheden met betrekking tot deze kernpunten bepaald in het kader van de jaarrekeningcontrole als geheel. Onze bevindingen ten aanzien van de individuele kernpunten moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen over deze kernpunten.

Ontwikkeling van de (beleids)dekkingsgraad	
Risico	<p>De solvabiliteit van een pensioenfonds wordt gemeten aan de hand van de dekkingsgraad. De dekkingsgraad brengt de verhouding tussen de (netto) activa en pensioenverplichtingen tot uitdrukking en is daarmee een graadmeter voor de financiële positie van een pensioenfonds. De beleidsdekkingsgraad is de gemiddelde dekkingsgraad van de twaalf maanden voorafgaand aan het moment van vaststelling.</p> <p>De stichting is wettelijk verplicht om de beleidsdekkingsgraad te hanteren als basis voor bepaalde beleidsbeslissingen, bijvoorbeeld inzake indexatie en kortingen. Daarnaast is de beleidsdekkingsgraad onder meer van belang om te bepalen of de stichting voldoende buffers heeft.</p> <p>De dekkingsgraad en de beleidsdekkingsgraad zijn toegelicht in de toelichting op de balans per 31 december onder [6] Algemene reserve.</p> <p>Het in het kader van onze jaarrekeningcontrole in aanmerking genomen risico is dat de (beleids) dekkingsgraad niet juist wordt vastgesteld.</p>
Onze controleaanpak	<p>Door controle van de balans onderzoeken wij de samenstellende delen van de dekkingsgraad. De balans en daarmee de dekkingsgraad per 31 december 2019 hebben wij mede met gebruikmaking van de werkzaamheden van de certificerend actuaris gecontroleerd. Wij hebben de ontwikkelingen in de financiële positie van de stichting beoordeeld op basis van het actuariële rapport van de certificerend actuaris en onze controle van de jaarcijfers. Vanwege de gevoeligheid van schattingselementen hebben wij specifiek aandacht besteed aan de waardering van de (illiquide) beleggingen en de waardering van de technische voorzieningen. De werkzaamheden die wij in dit kader hebben uitgevoerd zijn in de kernpunten hierna beschreven.</p>

	<p>Wij controleren geen andere maandelijkse dekkingsgraden dan de dekkingsgraad ultimo boekjaar. Ten aanzien van andere maandelijkse dekkingsgraden hebben wij de navolgende toetsingswerkzaamheden verricht, die minder zekerheid geven dan een controle van twaalf maanddekkingsgraden:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Wij hebben de opzet van het totstandkomingsproces van de berekening van de maandelijkse dekkingsgraad onderzocht alsmede de juiste maandtoerekening van zogenaamde key items vastgesteld. Voor 2019 hebben wij de toeslagverlening als key item geïdentificeerd. – Daarnaast heeft de certificerende actuaire een plausibiliteitstoets uitgevoerd op de ontwikkeling van de voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfondsen zoals gehanteerd in de bepaling van de maandelijkse dekkingsgraad gedurende het jaar in relatie tot de ontwikkelingen in de belangrijkste factoren, zoals de rentecurve. Wij hebben kennisgenomen van de uitkomst van deze werkzaamheden van de certificerende actuaire.
Belangrijke observaties	Wij hebben geen materiële afwijkingen geconstateerd in de vaststelling van de dekkingsgraad en de beleidsdekkingsgraad per 31 december 2019.
Waardering en toelichting van beleggingen voor risico pensioenfondsen	
Risico	<p>De beleggingen voor risico pensioenfondsen zijn een significante post op de balans van de stichting. Alle beleggingen dienen krachtens de Pensioenwet te worden gewaardeerd op marktwaarde. Voor een groot deel van de beleggingen van de beleggingen voor risico pensioenfondsen is deze marktwaarde te verifiëren aan transacties die tot stand zijn gekomen op de financiële markten (marktprijzen). Er zijn ook beleggingen die worden gewaardeerd op basis van netto contante waardeberekeningen of een andere geschikte methode, waaronder de intrinsieke waarde per participatie voor posities in niet (beurs)genoteerde fondsen.</p> <p>De waarderingsonzekerheid neemt inherent toe bij netto contante waardeberekeningen en andere geschikte methoden en hangt samen met de beschikbaarheid en toepasbaarheid van marktgegevens. Bij de stichting betreffen dit met name de aandelen in niet-(beurs)genoteerde vastgoedmaatschappijen.</p> <p>In onze risico-inschatting houden wij rekening met het feit dat de onderliggende beleggingen van de beleggingsfondsen in aandelen en vastrentende waarden veelal genoteerde marktprijzen als basis van de waardering kennen, hetgeen de schattingsonzekerheid verlaagt.</p> <p>De stichting heeft de waarderingsgrondslagen voor de beleggingen voor risico pensioenfondsen beschreven in paragraaf Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling en een nadere toelichting opgenomen in de toelichting op de balans per 31 december 2019 onder [1] Beleggingen voor risico pensioenfondsen.</p> <p>Uit deze toelichting blijkt dat per 31 december 2019 € 245,5 miljoen (40%) van de totale beleggingen) is belegd in beleggingen met genoteerde marktprijzen, € 369,1 miljoen (60%) in niet-(beurs)genoteerde beleggingsfondsen en per saldo € 0,3 miljoen in derivaten.</p> <p>Het in het kader van onze jaarrekeningcontrole in aanmerking genomen risico is dat de beleggingen voor risico pensioenfondsen niet juist gewaardeerd zijn en dat de toelichting niet voldoet aan relevante verslaggevingsvereisten.</p>

Onze controleaanpak	<p>Wij hebben de gehanteerde waarderingsgrondslagen beoordeeld en controlewerkzaamheden uitgevoerd op de waardering van de beleggingen voor risico pensioenfonds per 31 december 2019.</p> <ul style="list-style-type: none"> – De waardering van beursgenoteerde beleggingen en belangen in open-end beleggingsfondsen hebben wij zelfstandig afgestemd met de prijsbron. Wij hebben vastgesteld voor deze beleggingen dat er sprake is van een actieve markt. Voor open-end beleggingsfondsen is er sprake van een actieve markt als de intrinsieke waarde dagelijks wordt gepubliceerd en deze intrinsieke waarde de basis is voor dagelijkse toe- en uittreding tot het fonds door beleggers. – Voor de posities in niet-(beurs)genoteerde fondsen en voor open-end beleggingsfondsen waarvoor wij niet zelfstandig kunnen vaststellen dat er sprake is van een actieve markt, hebben wij de aansluiting vastgesteld met de gecontroleerde jaarrekeningen 2019 van deze fondsen. Waar deze (nog) niet beschikbaar zijn omvat onze controle aansluiting met de meest recente (niet-gecontroleerde) rapportages van de fondsmanagers, waar van toepassing gecorrigeerd voor kasstromen tot aan balansdatum, alsmede onderzoek van de uitkomsten van back-testing procedures (met gecontroleerde jaarrekeningen) in combinatie met benchmark-testing werkzaamheden. Aanvullend hebben wij vastgesteld of de gehanteerde waarderingsgrondslagen en de belangrijkste uitgangspunten van deze beleggingsfondsen aansluiten op de grondslagen van de stichting. <p>Tevens hebben wij de toelichtingen met betrekking tot de beleggingen voor risico pensioenfonds onderzocht.</p>
---------------------	--

Belangrijke observaties	<p>Wij hebben geen materiële afwijkingen geconstateerd ten aanzien van de waardering van de beleggingen voor risico pensioenfonds per 31 december 2019 en de gerelateerde toelichting in de jaarrekening.</p>
-------------------------	---

Waardering van en toelichting ten aanzien van de technische voorzieningen

Risico	<p>De technische voorzieningen waaronder de voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds, betreffen een significante post in de balans van de stichting. De technische voorzieningen dienen krachtens de Pensioenwet te worden gewaardeerd op marktwaarde. De waardering is gevoelig voor de gehanteerde (actuariële) veronderstellingen en schattingselementen. Hier ligt een aantal belangrijke conventies aan ten grondslag namelijk dat voor de waardering uitgegaan wordt van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur alsmede de meest recente informatie (tafels) omtrent de levensverwachting, zoals gepubliceerd door het Koninklijk Actuarieel Genootschap (AG). In aanvulling op de tafels wordt gecorrigeerd voor de ingeschatte ervaringssterfte bij de stichting (leeftijdsafhankelijke vermenigvuldigingsfactor), zijnde de fondsspecifieke ervaringssterfte. Deze veronderstellingen hebben tezamen met de hoogte van de kostenopslag, waaraan eveneens schattingen ten grondslag liggen, bijzondere aandacht gehad in onze controle.</p> <p>De stichting heeft de waarderingsgrondslagen voor de voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds beschreven in Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling en een nadere toelichting opgenomen in de toelichting op de balans per 31 december onder [7] Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds.</p> <p>Het in het kader van onze jaarrekeningcontrole in aanmerking genomen risico is dat de technische voorzieningen niet toereikend gewaardeerd en toegelicht zijn.</p>
--------	---

<p>Onze controleaanpak</p>	<p>Bij de controle van de technische voorzieningen hebben wij gebruikgemaakt van de werkzaamheden van de certificerend actuaris van de stichting. De certificerend actuaris onderzoekt onder meer de toereikendheid van de technische voorzieningen en de naleving van een aantal specifieke wettelijke bepalingen. De certificerend actuaris heeft daarbij gebruikgemaakt van de door ons in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens, waaronder de pensioenaanspraken van deelnemers. Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel over de jaarrekening als geheel hebben wij met de certificerend actuaris onze planning, werkzaamheden, verwachtingen en uitkomsten afgestemd voor de controle van boekjaar 2019. Hierbij hebben wij specifiek aandacht gevraagd voor de toets van de ervaringssterfte op basis van de toegepaste prognosetafels, de toereikendheid van de kostenopslag alsmede de toepassing van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur.</p> <p>Wij hebben de gehanteerde waarderingsgrondslagen beoordeeld en controlewerkzaamheden uitgevoerd op de waardering van de voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds per 31 december 2019:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Daartoe hebben wij ons een beeld gevormd van de redelijkheid van de aannames en schattingen van het bestuur met betrekking tot de gekozen actuariële grondslagen, alsmede de uitkomsten van het actuariële grondslagenonderzoek en de gehanteerde waarderingsgrondslagen besproken met de certificerend actuaris. – Hierbij hebben wij met inachtneming van het oordeel van de certificerend actuaris gelet op de besluitvorming van het bestuur, de recentheid van beschikbaar grondslagenonderzoek, de toetsing op de onderbouwing van de daarin opgenomen veronderstellingen, de uitkomsten van beschikbare tussentijdse evaluaties, de uitkomsten van de actuariële analyse over meerdere jaren en de aanwezigheid van een consistente gedragslijn. – Daarnaast hebben wij controlewerkzaamheden uitgevoerd om de gehanteerde basisgegevens te toetsen, waaronder het evalueren van de juiste werking van de interne beheersmaatregelen bij de pensioenuitvoeringsorganisatie, het verrichten van aansluitwerkzaamheden met de pensioenadministratie voor wat betreft de aantallen en de aanspraken en het beoordelen van het verloop en de uitkomsten van de actuariële analyse. <p>Tevens hebben wij de toelichtingen ten aanzien van de technische voorzieningen onderzocht.</p>
<p>Belangrijke observaties</p>	<p>Wij hebben geen materiële afwijkingen geconstateerd ten aanzien van de waardering per 31 december 2019 of de toelichting van de technische voorzieningen.</p>

Benadrukking van de gevolgen van de Corona uitbraak voor het pensioenfonds

De ontwikkelingen rondom het Corona (Covid-19) virus hebben grote invloed op de gezondheid van mensen en onze samenleving en daarbij ook op de operationele en financiële prestaties van organisaties en de beoordeling van de mogelijkheid om de continuïteit te handhaven. De jaarrekening en onze controleverklaring daarbij zijn gebaseerd op de condities op het moment dat deze zijn opgemaakt. De situatie verandert van dag tot dag. Ook Stichting Pensioenfonds Huntsman Rozenburg heeft te maken met de gevolgen zoals uiteen zijn gezet in het bestuursverslag onder 'Vooruitblik 2020' en in de toelichting op de jaarrekening ten aanzien van de gebeurtenissen na balansdatum. Wij vestigen de aandacht op deze uiteenzettingen.

Ons oordeel is niet aangepast als gevolg van deze aangelegenheid.

Verklaring over de in het verslag over het boekjaar opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het verslag over het boekjaar andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag;
- de overige gegevens;
- bestuur en organisatie, meerjarenoverzicht, verantwoordingsorgaan, samenvatting visitatierapport 2019 en de bijlagen.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de stichting in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel-kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat de stichting haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen;
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bepalen de kernpunten van onze controle van de jaarrekening op basis van alle zaken die wij met het bestuur hebben besproken. Wij beschrijven deze kernpunten in onze controleverklaring, tenzij dit is verboden door wet- of regelgeving of in buitengewoon zeldzame omstandigheden wanneer het niet vermelden in het belang van het maatschappelijk verkeer is.

Maastricht, 19 juni 2020

Ernst & Young Accountants LLP

w.g. R.E.J. Pluymakers RA

Bijlagen

Overzicht belegd vermogen

	2019			2018		
	€	%	Norm	€	%	Norm
Zakelijke waarden						
Aandelen vastgoedmaatschappijen	31.465	5,1	4,5	29.726	5,5	5
Aandelen	218.838	35,3	34,0	194.017	36,2	37,5
Te vorderen dividendbelasting	271	0,0		214	0,0	
Totale zakelijke waarden	250.574	40,4	38,5	223.957	41,7	42,5
Vastrentende waarden						
Staatsobligaties	149.373	24,2		136.953	25,5	
Vastrentende beleggingsfondsen	195.346	31,6		167.497	31,2	
Lopende intrest	2.386	0,4		2.627	0,5	
Totaal vastrentende waarden	347.105	56,2	61,5	307.077	57,2	57,5
Derivaten						
Valutatermijncontracten	348	0,1		-1.117	-0,2	
Totaal derivaten	348	0,1	0	-1.117	-0,2	0
Overige beleggingen						
Geldmarktfondsen	19.552	3,2		6.611	1,2	
	19.552	3,2	0	6.611	1,2	0
Liquide middelen						
Depotbank	218	0,0		313	0,1	
ING Bank	355	0,1		150	0,0	
Totaal liquide middelen	573	0,1	0	463	0,1	0
Totaal vermogen	618.152	100,0	100	536.991	100,0	100

Begrippenlijst

ABTN

Afkorting voor actuariële en bedrijfstechnische nota. In de ABTN wordt door het bestuur van een pensioenfonds uiteengezet welke actuariële en bedrijfstechnische opzet ten grondslag ligt aan een fonds. Ook wel bedrijfsplan genoemd. Hierin komen drie hoofdonderwerpen aan de orde: de wijze van vaststelling van de verplichtingen jegens de deelnemers, de beleggingsportefeuille en het intern risicobeheersingssysteem.

Actuarieel Genootschap (AG)

Het Koninklijk Actuarieel Genootschap is de Nederlandse beroepsvereniging van actuarissen en actuariële analisten.

Actuariële grondslagen

Wanneer een contante waarde van een reeks toekomstige uitkeringen moet worden bepaald maakt de actuaaris gebruik van actuariële grondslagen, zoals:

1. de rekenrente;
2. de kansstelsels: sterftekansen, arbeidsongeschiktheids- en revalideringskansen, frequenties van gehuwd zijn, soms ook toekomstige salarisontwikkeling of indexatiebeleid enz.;
3. kostenopslagen (bijvoorbeeld voor administratiekosten en/of uitbetalingskosten).

Actuariële methoden

Methoden om met behulp van actuariële grondslagen de contante waarde te berekenen van een reeks toekomstige uitkeringen of bijdragen.

Algemene Ouderdomswet

De Algemene Ouderdomswet (AOW) is in 1956 tot stand gekomen. Het is een volksverzekering en geldt dus voor alle ingezetenen van Nederland. De AOW voorziet in uitkeringen bij ouderdom. De uitkeringen gaan in op de verjaardag waarop de verzekerde 67 jaar wordt. De hoogte van de uitkeringen is niet afhankelijk van het loon dat gedurende een eventuele loopbaan is verdiend, maar is afhankelijk van de burgerlijke staat en de gezinssituatie waarin de verzekerde verkeert.

ALM

Afkorting voor Asset Liability Management. Een ALM-studie betreft de analyse van het risicobeheer van de balans tussen activa en de passiva van een pensioenfonds.

Deze studie dient te resulteren in de formulering van een strategisch beleggingsbeleid.

AO/IB

Administratieve organisatie en interne beheersing.

Autoriteit Financiële Markten

De Autoriteit Financiële Markten (AFM) is gedragstoezichthouder op de financiële markten. Dat houdt in dat de AFM toezicht houdt op het gedrag van de gehele financiële marktsector: sparen, beleggen, verzekeren en lenen. Met het gedragstoezicht wil de AFM een bijdrage leveren aan het goed functioneren van de financiële markten.

Backservice

Pensioenaanspraken (of de waarde ervan) die betrekking hebben op de achterliggende dienstjaren en die ontstaan door verandering in de pensioengrondslag.

Basispunt

Een basispunt is een honderdste van een procent (0,01%). Basispunten worden gebruikt om veranderingen in rentes uit te drukken. Een stijging van de rente van bijvoorbeeld 6% naar 6,1% betekent een stijging van 10 basispunten.

Beleidsdekkingsgraad

Dit betreft een 12-maands voortschrijdend gemiddelde dekkingsgraad, waarop het pensioenfonds haar beslissingen baseert.

Benchmark

Vooraf vastgestelde, objectieve maatstaf voor de prestatie van (de beheerder van) een beleggingsportefeuille of pensioenfonds. Een beursindex bijvoorbeeld.

Benodigde intrest

Bij de vaststelling van de voorziening pensioenverplichtingen wordt rekening gehouden met een toekomstig rendement. Het bedrag dat op basis van de rekenrente in het boekjaar aan de voorziening pensioenverplichtingen moet worden toegevoegd wordt als 'benodigde intrest' verantwoord.

Code pensioenfonds

Op 1 januari 2014 is de Code Pensioenfonds in werking getreden als document van zelfregulering van de pensioensector. Per 1 juli 2014 is de Code ook wettelijk verankerd in de Pensioenwet. De Code is gebaseerd op het "pas toe of leg uit-beginsel". Het volledig volgen van alle 83 normen uit de Code is niet verplicht. Wel wordt ieder pensioenfonds geacht in het jaarverslag (vanaf boekjaar 2014) aan te kunnen geven waarom bepaalde afwijkende keuzes zijn gemaakt. Deze Code is opgesteld door de Pensioenfederatie en de Stichting van de Arbeid, die hiermee normen formuleren voor "goed pensioenfondsbestuur". Het huidige tijdgewricht vereist vanuit het maatschappelijk belang van het pensioenfonds dat het functioneren van het bestuur meer aandacht krijgt. De Code vervangt de "Principes voor goed pensioenfondsbestuur (PFG)", die de Stichting van de Arbeid op 16 december 2005 heeft gepubliceerd.

Contante waarde

De contante waarde op een bepaald moment van (een serie) betalingen in de toekomst, is het bedrag dat op dat moment aanwezig zou moeten zijn om, rekening houdend met rente-aangroei (rekenrente) en eventuele andere actuariëlegrondslagen, deze toekomstige betalingen te kunnen verrichten.

CPI

Consumenten Prijs Index.

Dekkingsgraad

Een maat voor de solvabiliteit van een pensioenfonds. De dekkingsgraad is gelijk aan het totaal vermogen (Reserves + Voorziening pensioenverplichting voor risico pensioenfonds) gedeeld door de voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds.

DC regeling

Een Defined Contribution (beschikbare premie) regeling is een vorm van pensioensparen waarbij de begunstigde een van te voren afgesproken premie ontvangt.

De Nederlandsche Bank

Orgaan dat krachtens de Pensioenwet een toezichhoudende taak heeft ten aanzien van pensioenfonds.

Directe beleggingsopbrengsten

Onder de directe beleggingsopbrengsten worden verstaan: dividend- en rente-opbrengsten van de beleggingen.

Diversificatie-effect

De benodigde buffer per risicocategorie is vastgesteld op basis van het afzonderlijke risico. De benodigde buffer voor alle risicocategorieën tezamen (op totaalniveau) is lager dan de som van de benodigde buffers per afzonderlijk risico. Dit komt omdat er bij de vaststelling van het vereist vermogen verondersteld wordt (conform het standaardmodel) dat de risico's onafhankelijk zijn van elkaar met uitzondering van een correlatie tussen de risico's op het gebied van rente (S1), zakelijke waarden (S2) en krediet (S5). Het verschil tussen de benodigde buffer op totaalniveau en de som van de benodigde buffers voor elk van de afzonderlijke risico's is gepresenteerd onder de term diversificatie.

Duration

Duration is een maatstaf voor de rentegevoeligheid van een obligatie. Deze maatstaf houdt rekening met alle cashflows in de resterende looptijd van de lening.

Eindloon regeling

Een eindloon regeling, ook wel final-payregeling genoemd, is een vorm van een vaste uitkeringsregeling waarbij de hoogte van het pensioen afhankelijk is van het laatst verdiende loon. De opgebouwde pensioenaanspraken worden dan verhoogd op basis van de pensioengrondslag van dit laatstverdiende loon; de zogenoemde backservice. Het nog op te bouwen pensioen wordt bij het eindloonsysteem de coming service genoemd. Backservice + coming service is dan het verzekerd pensioen.

EMD

Emerging Market Debt

Financieel Toetsingskader (FTK)/nieuw Financieel Toetsingskader (nFTK)

Benaming van het nieuwe toetsingsregime dat vanaf 1 januari 2007 van toepassing is op de financiële posities het financiële beleid van pensioenfondsen. Het Financieel Toetsingskader (FTK) vervangt de Actuariële Principes Pensioenfondsen. Het FTK is opgenomen in de Pensioenwet. Per 1 januari 2015 is het nieuwe FTK van kracht geworden. Het nieuwe FTK omvat de financiële eisen waaraan pensioenfondsen moeten voldoen. Belangrijkste doel van de nieuwe regels is een robuust toekomstbestendig pensioenstelsel waarin het pensioenvermogen van de deelnemer stabiel wordt beheerd en een evenwichtige verdeling van lusten en lasten plaatsvindt tussen generaties.

Gedragcodes

De gedragscode van het AFM (Autoriteit Financiële Markten) valt uiteen in twee afzonderlijke codes: code A voor pensioenfondsen die onder effectentypisch gedragstoezicht van de AFM staan en code B voor pensioenfondsen die van dat toezicht zijn vrijgesteld.

Herverzekering

Het door een pensioenfonds geheel of gedeeltelijk onderbrengen van een pensioenregeling in een levensverzekeringsovereenkomst en/of het door een pensioenfonds onderbrengen van extra hoge risico's bij een levensverzekeraar, zoals overlijdensrisico van deelnemers en invaliditeitsrisico van deelnemers.

Indexatie

Hieronder wordt verstaan de aanpassing van de ingegane pensioenen en/of premievrije aanspraken (voor pensioeningang) op basis van de stijging of daling van een index cijfer dan wel een vast percentage.

Veelal worden daarvoor de prijsindexcijfers van het CBS (Centraal Bureau voor de Statistiek) gehanteerd.

Indirecte beleggingsopbrengsten

Onder de indirecte beleggingsopbrengsten vallen de gerealiseerde verkoopresultaten inclusief valutaresultaten en de niet-gerealiseerde herwaarderingsresultaten.

Interest Rate Swap (IRS)

De renteswap wordt in het algemeen gebruikt om renterisico's te beheersen of af te dekken, of om een gewenste rentepositie in te nemen. De meest gebruikte termen voor de renteswap zijn IRS of Interest Rate Swap.

De renteswap is een ruiltransactie die geschiedt op een internationale financiële markt, waarbij partijen de rentebetalingen gedurende de looptijd, of een deel van de looptijd, tegen elkaar ruilen. Na het verstrijken van deze tijd worden ze weer teruggenomen.

De hoofdsommen van de leningen worden bij een IRS niet uitgewisseld, die zijn alleen in theorie, in de berekeningen herkenbaar. Uitwisseling vindt uitsluitend plaats van de rentes.

IORP II

IORP is de afkorting voor "intitution for occupational retirement provision". Dit is de Engelse term voor "instelling voor bedrijfspensioenvoorziening".

Op basis van IORP II dienen pensioenfondsen te beschikken over een doeltreffend governance-systeem, waarbij de drie sleutelfuncties (de risico-beheersingsfunctie, de actuariële functie en de interne auditfunctie) centraal staan. Pensioenfondsen dienen hun interne governance naar deze richtlijnen in te richten en in de jaarverslaggeving uit te leggen welke keuzes zijn gemaakt.

Koopsom

Een koopsom is een eenmalige betaling die aan de uitvoerder van de pensioenregeling is verschuldigd en waarvoor een bepaalde pensioenaanspraak wordt ingekocht. In beginsel is een koopsom dus een eenmalige betaling en een premie een periodieke betaling. Zowel premies als koopsommen dienen hetzelfde doel, namelijk de financiering van de pensioenen.

Look Through

Bij toepassing van het Look Through principe wordt door de betreffende beleggingsfondsen heen gekeken en vervolgens worden deze componenten toebedeeld naar hun desbetreffende beleggingscategorie.

Middelloon regeling

Een middelloon regeling is een pensioenregeling waarbij de hoogte van het pensioen afhankelijk is van het gemiddelde verdiende loon. Het middelloonsysteem is een vorm van een vaste uitkeringsregeling.

MVEV

Minimaal Vereist Eigen Vermogen.

Nabestaandenpensioen

Verzamelnaam voor weduwe-, weduwnaars- en partnerpensioenen, soms ook voor wezenpensioenen.

Ouderdompensioen

Pensioen, bestemd ter verzorging van de gerechtigde, nadat deze de in de pensioenregeling omschreven pensioenleeftijd heeft bereikt.

Overlevingstafels

Geven aan wat de levens- en sterftেকansen zijn van mannen en vrouwen in Nederland afhankelijk van de bereikte leeftijd. Ze worden gebruikt bij de berekening van de voorziening pensioenverplichtingen door de actuaris.

Over-the-counter (OTC)

De term slaat op financiële transacties die niet via de beurs verlopen, maar die direct tussen twee partijen afgesloten worden.

Premievrije aanspraken

Indien het deelnemerschap aan een pensioenregeling eindigt, anders dan door overlijden of het bereiken van de pensioenleeftijd, verkrijgt de gewezen deelnemer een premievrije aanspraak op ouderdomspensioen en nabestaandenpensioen.

Rekenrente

De rekenrente is het fictieve percentage dat het belegde pensioenvermogen wordt geacht op te brengen in de toekomst en waarvan bij de berekening van de contante waarden wordt uitgegaan.

Rendement

Het positieve of negatieve resultaat dat een verzekeringsmaatschappij of een pensioenfonds behaalt met de belegging van daartoe beschikbare middelen.

Rentetermijnstructuur (RTS)

De yield curve, of rentetermijnstructuur is een grafiek die het verband weergeeft tussen de looptijd van een vastrentende belegging enerzijds en de daarop te ontvangen marktrente anderzijds. Een normale yield curve laat een stijgend verloop zien omdat de spaarrente doorgaans lager is dan de kapitaalmarktrente.

Technisch resultaat

Bij de vaststelling van de voorziening pensioenverplichtingen wordt uitgegaan van veronderstellingen, zoals sterftekansen, invalideringskansen en partnerfrequenties. De financiële consequenties van de afwijkingen van de werkelijkheid ten opzichte van deze veronderstellingen leiden tot technisch resultaat. Onder technisch resultaat worden voorts de verschillen tussen de ontvangen premies en de werkelijke kosten voor de pensioenopbouw verantwoord en de verschillen die ontstaan bij de verwerking van waardeoverdrachten.

TER

TER staat voor total expense ratio en geeft onder meer de kosten weer die de beleggingsmanagers hebben gemaakt voor het voeren van hun (actief) beleid.

Technische voorziening

De vastgestelde balanspost die de gekapitaliseerde waarde (contante waarde) van de opgebouwde pensioenrechten en pensioen-aanspraken aangeeft. (zie ook Voorziening pensioenverplichtingen).

Toeslag

Zie 'Indexatie'.

Total Return

Het totaalrendement op beleggingen zijnde de directe en de indirecte beleggingsopbrengsten.

Tracking error

De tracking error geeft aan in hoeverre de beleggingsrendementen van de daadwerkelijke aandelenportefeuille afwijken van de strategisch gedefinieerde benchmark.

Ultimate Forward Rate (UFR)

De verwachte risicovrije rente op lange termijn voor lange looptijden. Sinds eind september 2012 wordt in de bepaling van de rentetermijnstructuur (voor looptijden vanaf 20 jaar) mede rekening gehouden met deze verwachting. Tot 15 juli 2015 was de UFR gelijk aan 4,2% en vanaf 15 juli 2015 is de UFR gelijk aan het 120-maands gemiddelde van de forward rate bij een looptijd van 20 jaar.

UPO Uniform Pensioenoverzicht

Het Uniform Pensioenoverzicht (UPO) informeert een (gewezen) deelnemer en zijn/haar eventuele partner over zijn/haar huidige toekomstige pensioensituatie. Alle pensioenfondsen en verzekeraars gebruiken hetzelfde UPO. Hierdoor zijn de bedragen uit de overzichten makkelijk vergelijkbaar. Ook kunnen de bedragen uit de verschillende overzichten eenvoudig bij elkaar worden opgeteld.

Vastrentende waarden

Vastrentende waarden is een beleggingsterm, en is een verzamelnaam voor leningen, hypotheke en obligaties.

VEV

Vereist Eigen Vermogen

Voorziening pensioenverplichtingen (VPV)

De voorziening pensioenverplichtingen van een pensioenfonds is het bedrag dat aanwezig moet zijn om samen met de in de toekomst nog te ontvangen premies aan de reeds bestaande pensioenverplichtingen te kunnen voldoen.

Zakelijke waarden

Zakelijke waarden is een verzamelnaam voor: aandelen, aandelen vastgoed, opties en converteerbare obligaties.